

ใบรับรองวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

วนศาสตร์

สาขา

คณะ

เรื่อง ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Readiness of People to Withstand Flood at Thepparat Sub-district, Sichon District,
Nakhon Si Thammarat Province

นามผู้วิจัย นายณัฐชนพัฒน์ นนทะแก้ว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สันติ สุขสะอาด, วท.ศ.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์วุฒิพล หัวเมืองแก้ว, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจน์เขจร ชูชีพ, Dr.rer.nat.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Readiness of People to Withstand Flood at Thepparat Sub-district, Sichon District,
Nakhon Si Thammarat Province

โดย

นายณัฐชนพัฒน์ นนทะแก้ว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)

พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณัฐชนพัฒน์ นนทะแก้ว 2556: ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบล
เทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม
คณะวนศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สันติ สุขสอาด, วท.ด.
130 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความพร้อม และ
ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทำการสัมภาษณ์ประชากร
ตัวอย่างจำนวน 249 คน และข้อมูลทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test และ F-test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 54.60 มีอายุเฉลี่ย 45.96 ปี มีการ
ศึกษาในระดับประถมศึกษา/ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 62.65 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน
มีอาชีพหลักทำการเกษตร ร้อยละ 86.75 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 85.14 มีรายได้เฉลี่ย 173,420 บาท/ปี
มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่นี้ตั้งแต่เกิด ร้อยละ 72.70 ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 39.84 ปี และ
ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ ร้อยละ 85.10 เคยมีประสบการณ์ได้รับความเสียหายจาก
อุทกภัยในอดีต ร้อยละ 93.17 และเคยได้รับข่าวสารเตือนภัยอุทกภัย ร้อยละ 98.00 ส่วนใหญ่เคยมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัยอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 65.46 และได้รับการสนับสนุน
จากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 58.23 มีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย
และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54.60 และ 51.80 ตามลำดับ

ด้านระดับความพร้อมในการรับมืออุทกภัยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อ
ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
ป้องกันภัยพิบัติ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Natanapat Nontakeaw 2013: Readiness of People to Withstand Flood at Thepparat Sub – district, Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province. Master of Science (Forest Resource and Environmental Administration), Major Field: Forest Resource and Environmental Administration, Faculty of Forestry. Thesis Advisor: Associate Professor Santi Suksard, Ph.D. 130 pages.

The objectives of the study were to determine the socio-economic condition, readiness and factors affecting the readiness of people to withstand flood at Thepparat sub–district, Sichon district, Nakhon Si Thammarat province. Data were collected by using the designed questionnaires interviewed 249 respondents. The statistical analysis method employed for the data analysis were percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation, t-test and F-test. The given significance level was 0.05.

The results of the study indicated that the most respondents were male (54.60 %) with their average age of 45.96 years. Their educational level were at primary school/uneducated (62.65%) and the average number of household members was 3.88. Their main occupation of the most was agriculture (86.75%) and without subsidiary occupation (85.14%). Their average annual household income was 173,420 baht. The most respondents were born in the present areas (72.70%), their average resettled periods was 39.84 years and no having experienced in leadership being (85.10%). Have experienced damage from flood in the past (93.17%) and was ever received information about flood warning (98.00%). The most respondents have participated in the relevant activity about withstand flood at a low level (65.46%) and has been supported from the relevant agencies to withstand flood at a high level (58.23%). Their knowledge about cause of flood, soil and water conservation at a high level were 54.60% and 51.80%, respectively.

Readiness level to withstand flood overview was at a high level. Factors affecting the readiness of people to withstand flood were age, educational level, household income, participation in the relevant activities about withstand flood, having the support from the relevant agencies to withstand flood, knowledge about cause of flood and knowledge about soil and water conservation.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สันติ สุขสอาด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. วุฒิพล หัวเมืองแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น ตลอดจนขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ ภัทรธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และรองศาสตราจารย์ ดร. สันต์ เกตุปราณีต ประธานการสอบ ที่ให้ข้อเสนอแนะทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณกลุ่มประชาชนตัวอย่างในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ภาคพิเศษทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในทุกด้าน

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ ส่งเสริมการศึกษา และคอยให้คำปรึกษาเสมอ รวมทั้งพี่น้อง และเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด

ณัฐชนพัฒน์ นนทะแก้ว

มีนาคม 2556

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(6)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
การตรวจเอกสาร	7
อุปกรณ์และวิธีการ	34
อุปกรณ์	34
วิธีการ	34
ผลและวิจารณ์	44
สรุปและข้อเสนอแนะ	100
สรุป	100
ข้อเสนอแนะ	103
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	105
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	111
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	123
ภาคผนวก ค ภาพความเสียหายจากอุทกภัย	127
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถิติสถานการณ์อุทกภัย ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2551	12
2	จำนวนหมู่บ้าน และประชากรในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล เทพราช	22
3	ปริมาณน้ำฝนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ 23 มีนาคม ถึง 1 เมษายน พ.ศ. 2554	25
4	จำนวนครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช	40
5	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามเพศ	44
6	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามอายุ	45
7	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	46
8	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนและอายุของสมาชิกในครัวเรือน	46
9	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก	47
10	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามอาชีพรอง	48
11	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครัวเรือนต่อปี	48
12	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการตั้งถิ่นฐาน	49
13	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามภาวะผู้นำ	50
14	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ที่เคย ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย	51
15	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสาร เตือนภัยอุทกภัย	52
16	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย	54
17	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นๆ ในการรับมือกับอุทกภัย	58
19	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นๆ ในการรับมือกับอุทกภัย	60
20	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย	63
21	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย	65
22	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	68
23	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	69
24	ความพร้อมของกลุ่มประชากรตัวอย่างในการรับมือกับอุทกภัยช่วงก่อนเกิดอุทกภัย	71
25	ความพร้อมของประชากรตัวอย่างในการรับมือกับอุทกภัย ช่วงระหว่างเกิดอุทกภัย	75
26	ความพร้อมของประชากรตัวอย่างในการรับมือกับอุทกภัย หลังจากเกิดอุทกภัย	78
27	ระดับความพร้อมโดยภาพรวมของประชากรตัวอย่างในการรับมืออุทกภัย	81
28	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามอายุ	82
29	เปรียบเทียบความแตกต่างความพร้อมต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามอายุ	84
30	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
31	เปรียบเทียบความพร้อมของประชาชนตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา	84
32	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามจำนวนสมาชิก	85
33	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามอาชีพหลัก	86
34	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามการประกอบอาชีพรอง	87
35	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตาม รายได้ครัวเรือน/ปี	88
36	เปรียบเทียบความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนก ตาม รายได้	88
37	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน	89
38	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามภาวะผู้นำ	90
39	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย	91
40	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย	92
41	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมือ อุทกภัย	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
42	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการรับมืออุทกภัย	94
43	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติอุทกภัย	95
44	เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	95
45	ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของประชาชนในการ รับมืออุทกภัย	96
46	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะในการ แก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่	98
47	จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังในการ ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานอื่นๆใน การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัย	99
ตารางผนวกที่		
ข1	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เรื่องความพร้อมของประชาชนในการรับมือ อุทกภัย	122
ข2	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย	123
ข3	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	124

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กระบวนการรับรู้	14
2	กรอบแนวคิดในการศึกษา	31
3	แผนที่ตั้งหมู่บ้านที่ทำการศึกษาคำบลเทพราช อำเภอลี้ จังหวัดนครศรีธรรมราช	43
ภาพผนวกที่		
ค1	บ้านที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554	128
ค2	ถนนคอนกรีตที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554	128
ค3	ร่องรอยการเกิดดินโคลนถล่ม ช่วงที่เกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554	129
ค4	สะพานชั่วคราวในหมู่ที่ 10 บ้านเขินบน คำบลเทพราช ที่ทางทหารช่างสร้างไว้หลังจากที่สะพานเดิมได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554	129

ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Readiness of People to Withstand Flood at Thepparat Sub-district,
Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province

คำนำ

ภัยพิบัติจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั่วโลก ล้วนแต่มีระดับความรุนแรงมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาลทั้งๆที่วิทยาการ เทคโนโลยี สมัยใหม่ ๆ ในการพยากรณ์สภาพอากาศ และระบบเตือนภัยที่ได้พัฒนาก้าวไกลไปมากแล้ว แต่มนุษย์ก็ไม่สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ แต่สิ่งที่สามารถทำได้คือการบรรเทาความสูญเสียที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด การเข้าช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีรวมถึงการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติที่มีโอกาสเกิดขึ้นอีกในอนาคต ซึ่งจะต้องอาศัยการพยากรณ์ที่แม่นยำ การเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ มาตรการป้องกัน และการเตรียมพร้อมของชุมชนที่เหมาะสม และการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งในปัจจุบันความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาติที่สูงขึ้นสืบเนื่องมาจากปรากฏการณ์โลกร้อน (global warming) โดยอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะสูงขึ้น อันเนื่องมาจากผลของภาวะเรือนกระจก (greenhouse effect) ที่เกิดจากการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิงต่างๆ การขนส่ง และการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ส่งผลทำให้ก๊าซเรือนกระจกสะสมตัวอยู่บนชั้นบรรยากาศของโลกทำให้รังสีของดวงอาทิตย์ที่ควรจะสะท้อนกลับออกไปในปริมาณที่เหมาะสม กลับถูกก๊าซเรือนกระจกเหล่านี้กักเก็บไว้ ทำให้อุณหภูมิของโลกค่อยๆ สูงขึ้นจากเดิม ส่งผลต่อความแปรปรวนของสภาพอากาศบนโลกนั่นเอง

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น และจำนวนครั้งในการเกิดต่อปีสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต โดยเฉพาะภัยพิบัติจากอุทกภัยที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำป่าไหลหลากอันมีสาเหตุมาจากฝนที่ตกหนักต่อเนื่องเป็นเวลานาน เนื่องมาจากห่อมความกดอากาศต่ำ พายุเขตร้อน และลมมรสุมที่พัดผ่านตามฤดูกาล เป็นต้น และบ่อยครั้งที่เกิดเหตุอุทกภัยขึ้นก็มักมีเหตุการณ์ดินโคลนถล่มไหลลงมาตามเชิงเขาเข้าทับบ้านเรือนที่อาศัยอยู่ตามเชิงเขาโดยสาเหตุมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเปิดหน้าดินเพื่อทำการเกษตร รวมถึงการตั้งที่อยู่อาศัยซึ่งเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละปีสร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ คิดเป็นมูลค่าปีละหลายล้านบาทที่ต้องใช้ในการฟื้นฟูประเทศหลังจากประสบกับอุทกภัย ซึ่งภาคใต้ของประเทศไทยถือว่าเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยบ่อยครั้ง เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ อันเนื่องมาจากสภาพ

ภูมิประเทศที่เป็นคาบสมุทรมีทะเลขนานอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ทิศตะวันออกมีอ่าวไทย และทิศตะวันตกมีทะเลอันดามัน รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงทำให้ภาคใต้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี (สำนักงานชลประทานที่ 16, 2554) และบ่อยครั้งที่เกิดเหตุอุทกภัยและดินโคลนถล่ม ซึ่งมีสาเหตุจากฝนตกหนักต่อเนื่องกันหลายวัน ประกอบกับการลดลงของพื้นที่ป่าทำให้ไม่มีต้นไม้ยึดเกาะหน้าดิน เมื่อดินอิ่มตัวจากปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาจึงไม่สามารถดูดซับน้ำได้อีกจึงเกิดการพังทลาย (ศูนย์วิจัยป่าไม้, 2537) โดยเฉพาะในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมาในช่วงการเกิดน้ำไหลป่าท่วมบ้านเรือน พื้นที่การเกษตร สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านในพื้นที่บ่อยครั้ง ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 ช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน หลายจังหวัดในภาคใต้ประสบกับปัญหาอุทกภัย โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้รับ ความเสียหายจากน้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่มเข้าทับสิ่งก่อสร้าง พื้นที่การเกษตรสร้างความเสียหายเป็นมูลค่าหลายล้านบาท ฉะนั้นวิธีการที่ดีที่สุดในการบรรเทาความรุนแรงและลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุทกภัย คือการเตรียมความพร้อมในการป้องกันรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเขื่อน อุโมงค์ผันน้ำ ติดตั้งระบบเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย การให้ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอุทกภัยแก่ประชาชน รวมถึงการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างทันท่วงที แต่ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจะต้องมีความพร้อมในการรับมือจากอุทกภัย เช่น การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสภาพดิน ฟ้า อากาศ การซักซ้อมแผนอพยพเมื่อเกิดเหตุอุทกภัยขึ้น เป็นต้น โดยไม่หวังพึ่งแต่ความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ เพียงฝ่ายเดียวเมื่อเกิดอุทกภัย แต่จะต้องช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้

จากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อรับมืออุทกภัยนั้น เป็นส่วนที่สำคัญในการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย โดยเลือกพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล ซึ่งเป็นอีกพื้นที่หนึ่งในหลายพื้นที่ของ จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยอย่างหนักเมื่อปี พ.ศ. 2554 ส่งผลให้ประชาชน ได้รับความเดือดร้อนทั้งด้านที่พักอาศัย เครื่องอุปโภคบริโภค และที่สำคัญคือ สูญเสียรายได้จากการ ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่สวนได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม และดินโคลนถล่ม ซึ่งหลังจากเหตุการณ์ผ่านไป 1 ปีประชาชนมีการเตรียม ความพร้อมอย่างไรในการรับมือกับอุทกภัยที่จะมีโอกาสดังกล่าวได้อีกในอนาคต รวมทั้งศึกษาถึง ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อความพร้อมของประชาชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีประโยชน์อย่างมากที่จะใช้ พิจารณาในการกำหนดแผนและแนวทางในการรับมือป้องกันภัยพิบัติอุทกภัยให้มีประสิทธิภาพใน อนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ของประชาชนในพื้นที่ หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคตของ ประชาชนหมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

นิยามศัพท์

ประชาชนที่ประสบอุทกภัย ในตำบลเทพราช หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในบ้านเขาวนเฒ่า หมู่ที่ 4, บ้านเขยนล่าง หมู่ที่ 5, บ้านเขยนบน หมู่ที่ 10, บ้านคลองคุด หมู่ที่ 13 และบ้านสามเทพ หมู่ที่ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

อายุ หมายถึง จำนวนปีตั้งแต่เกิดของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนของประชาชนที่ อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนคนหรือสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุดที่ประชาชนตัวอย่างได้รับหรือสำเร็จการศึกษา จากสถานศึกษาของรัฐหรือสถานศึกษาของเอกชนที่ได้รับการรับรองจากทางราชการ ทั้งในระบบและ นอกกระบบ และให้หมายความรวมถึงการไม่ได้รับการศึกษาด้วย

อาชีพหลัก หมายถึง ลักษณะงานที่ทำเป็นปกติและทำเป็นประจำ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของ รายได้หลักของครัวเรือนประชาชนตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

อาชีพรอง หมายถึง ลักษณะงานที่ทำนอกเหนือจากงานที่ทำอยู่เป็นประจำ เพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริมของครัวเรือนประชาชนตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้ที่เป็นตัวเงินของสมาชิกในครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้จากการประกอบอาชีพในครัวเรือนทั้งหมดรวมกัน โดยที่ยังมิได้มีการหักค่าใช้จ่ายในรอบปีที่ผ่านมาแต่อย่างใด

ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน หมายถึง จำนวนปีที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน มีหน่วยนับเป็นปี

ภาวะผู้นำ หมายถึง ภาวะผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้านของประชาชนตัวอย่างในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ดังนี้

1. ผู้นำแบบเป็นทางการ หมายถึง ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย จากทางราชการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
2. ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำที่ได้รับการยกย่อง ยอมรับ เคารพนับถือ ไว้วางใจ ให้เป็นผู้นำ แต่มิได้มีตำแหน่งหน้าที่ในทางราชการ

ประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย หมายถึง จำนวนครั้งที่หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนของประชาชนตัวอย่างในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยประสบกับปัญหาอุทกภัยในอดีตจนถึงปัจจุบัน และให้หมายความรวมถึงการไม่เคยประสบปัญหาอุทกภัยด้วย

การรับข้อมูลข่าวสารเดือนกัญ หมายถึง ระดับความถี่ในการรับทราบข้อมูล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติอุทกภัย ของหัวหน้าครัวเรือนประชาชนตัวอย่างในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผ่านสื่อในช่องทางต่างๆ เช่น วิทยุ

โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว หรือจากการบอกเล่าพูดคุยของสมาชิกในชุมชน ตลอดจนหน่วยงาน บุคลากรจากภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย หมายถึง การที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย ดินโคลนถล่ม โดยให้หมายความรวมถึงการที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในการรับมืออุทกภัยด้วย

การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ หมายถึง การที่ประชาชนตัวอย่างในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ เช่น การติดตั้งระบบเตือนภัยพื้นที่ การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย การเข้าช่วยเหลือระหว่างเกิดอุทกภัย และการฟื้นฟูพื้นที่หลังเกิดอุทกภัย เป็นต้น

ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย หมายถึง การที่ประชาชนตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดขึ้นของประชาชนในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ หมายถึง การที่ประชาชนตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในด้านต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ การทำเกษตรเชิงอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ตามหลักการของการอนุรักษ์

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถของประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัย ตำบลเทพราช ที่จะเผชิญภัยพิบัติอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต โดยให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดหรือสามารถอยู่ร่วมกับอุทกภัยได้อย่างสงบสุขและปลอดภัย

ความพร้อม หมายถึง สภาพที่ประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัย ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เตรียมการวางแผนและกำหนดรายละเอียดต่างๆ ในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมีการฝึกซ้อมแผนการเตือนภัย การอพยพ การเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น ซึ่งการเตรียมการในการรับมืออุทกภัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

1. ก่อนเกิดอุทกภัยหรือการเตรียมตัวก่อนเกิดอุทกภัย เป็นช่วงเวลาเตรียมการในเรื่องการคาดคะเนและป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการจัดทำแผนรับมืออุทกภัย และมีการซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับแผน ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เป็นต้น

2. ระหว่างเกิดอุทกภัย ช่วงระยะนี้จะต้องมีการเตรียมในเรื่องของปัจจัยในการดำรงชีวิต และให้สามารถดำรงชีวิตได้ในภาวะประสพภัย หากมีการเตือนน้ำท่วมฉับพลันซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่มี การเตือนล่วงหน้า ให้ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ ซึ่งหากอยู่ใกล้ภูเขาให้อพยพขึ้นไปยังที่สูง หรือสถานที่ที่ปลอดภัย ตลอดจนติดตามสถานการณ์น้ำท่วมอย่างใกล้ชิด เป็นต้น

3. หลังเกิดอุทกภัย เป็นช่วงระยะเวลาที่สถานการณ์อุทกภัยเข้าสู่ภาวะปกติ ช่วงนี้ต้องมีการเตรียมในเรื่องการดูแลสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ การเก็บกวาด กำจัดทำลาย และตรวจสอบความเสียหายของบ้านเรือนที่อยู่อาศัยทั้งในบ้านและรอบบ้าน การซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน พื้นฟูพื้นที่การเกษตร เป็นต้น

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยใน ตำบลเทพราช อำเภอสิชลจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รวบรวมเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเรื่องอุทกภัยและการป้องกัน
2. แนวคิดเรื่องการรับรู้ของมนุษย์จากภัยพิบัติ
3. แนวคิดเรื่องการเตรียมความพร้อมของมนุษย์ต่อภัยพิบัติอุทกภัย
4. แนวคิดเรื่องศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย
5. บริบทของพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล และสถานการณ์อุทกภัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2554
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องอุทกภัยและการป้องกัน

ความหมายของอุทกภัย

เทพพรณี (2534) ให้ความหมายอุทกภัยว่า อุทกภัย คือ ภัยที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีน้ำเป็นสาเหตุ อาจจะเป็นน้ำท่วม น้ำป่า หรืออื่นๆ มีสาเหตุมาจากฝนตกต่อเนื่องติดต่อกันเป็นเวลานาน บางครั้งทำให้เกิดแผ่นดินถล่ม อาจมีสาเหตุมาจากพายุ ลมมรสุมที่มีกำลังแรง อากาศแปรปรวน เป็นต้น

นิวัติ (2547) ให้ความหมาย อุทกภัยในทางอุทกวิทยา ได้เป็น 2 ความหมาย คือ 1) ปริมาณน้ำที่ไหลบ่าและทำความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ 2) ระดับน้ำที่สูงขึ้นผิดปกติไปจากระดับธรรมดาของลำน้ำนั้นๆ ก็ถือว่าได้เกิดอุทกภัยขึ้นแล้วในบริเวณนั้นๆ

กรมอุตุนิยมวิทยา (2550) ให้ความหมายอุทกภัยว่า อุทกภัย คือภัยและอันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุมาจากการเกิดฝนตกหนักต่อเนื่องเป็นเวลานาน เนื่องมาจากหย่อมความกดอากาศต่ำ พายุหมุนเขตร้อน ร่องมรสุมหรือร่องความกดอากาศต่ำ ลมมรสุมที่พัดผ่านประเทศตามฤดูกาล เป็นต้น

กรมป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย (2553) กล่าวถึงความหมายของอุทกภัยว่า คือ ภัยอันตรายจาก น้ำท่วม เกิดจากระดับน้ำในทะเล มหาสมุทร และแม่น้ำสูงมาก จนท่วมที่ล้นฝั่งและตลิ่งไหลท่วมบ้านเรือน ด้วยความรุนแรงของกระแสน้ำ ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก

จากความหมายข้างต้นดังกล่าวสรุปได้ว่า อุทกภัย คือ ภัยธรรมชาติที่เกิดจากระดับน้ำที่ล้นสูงกว่าฝั่งหรือตลิ่งไหลเข้าท่วมบ้านเรือน พื้นที่การเกษตร สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ โดยมีสาเหตุมาจากปริมาณฝนที่ตกต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน

สาเหตุของการเกิดอุทกภัย

กรมอุตุนิยมวิทยา (2550) ระบุถึงลักษณะของการเกิดอุทกภัยไว้ว่า อุทกภัยมีระดับความรุนแรงและรูปแบบต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่โดยมีลักษณะดังนี้

1. น้ำป่าไหลหลาก หรือน้ำท่วมฉับพลัน มักจะเกิดขึ้นในที่ราบต่ำหรือที่ราบลุ่ม เกิดขึ้นเนื่องจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้จำนวนน้ำสะสมมีปริมาณมากจนพื้นดินและต้นไม้ดูดซับไม่ไหวไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว มีอำนาจทำลายล้างรุนแรงระดับหนึ่ง ที่ทำให้บ้านเรือนพังทลายเสียหาย และอาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้

2. น้ำท่วมหรือน้ำท่วมขัง เป็นลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำสะสมจำนวนมากที่ไหลบ่าในแนวระนาบ จากที่สูงไปยังที่ต่ำเข้าท่วมอาคารบ้านเรือน พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายหรือเป็นสภาพน้ำท่วมขัง ในเขตเมืองใหญ่ที่เกิดจากฝนตกหนัก ต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีสาเหตุมาจากระบบการระบายน้ำไม่ดีพอมีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางระบายน้ำ หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูงกรณีพื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล

3. น้ำล้นตลิ่ง เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำจำนวนมากที่เกิดจากฝนตกหนักต่อเนื่อง ที่ไหลลงสู่ลำน้ำหรือแม่น้ำมีปริมาณมากจนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่าง หรือออกสู่ปากแม่น้ำไม่ทัน ทำให้เกิดสถานะน้ำล้นตลิ่งเข้าท่วมพื้นที่การเกษตร และบ้านเรือนตามสองฝั่งน้ำ จนได้รับความเสียหาย ถนนหรือสะพานอาจชำรุด ทางคมนาคมถูกตัดขาดได้

ความเสียหายจากอุทกภัย

ความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัยก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบภัยในพื้นที่ ซึ่งขนิษฐา (2554) แบ่งประเภทความเสียหายจากอุทกภัยได้ ดังนี้

1. ความเสียหายต่อมนุษย์ ได้แก่

1.1 จมน้ำตายโดยเฉพาะเด็กและคนชราที่มีอัตราการเสียชีวิตมากที่สุดเมื่อเกิดอุทกภัยแต่ละครั้ง

1.2 บาดเจ็บจากอุบัติเหตุ

1.3 เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนที่ถูกน้ำท่วมอยู่เป็นเวลานาน จะต้องเดินลุยน้ำเป็นประจำ อาจจะทำให้เกิดโรคเท้าเปื่อย โรคเลปโตสไปโรซิสได้ง่าย

1.4 ขวัญเสีย สุขภาพจิตเสื่อม ไร้ที่อยู่อาศัย ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค

2. ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ได้แก่

2.1 ความเสียหายต่อบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง โรงเรียน วัด สถานที่สาธารณอื่น ๆ รวมไปถึงโรงงาน โรงเก็บของและเก็บสินค้าต่างๆ

2.2 ความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตร การปลูสัตว์ สัตว์เลี้ยงต่างๆ

2.3 ความเสียหายต่อการคมนาคม การสื่อสารและสาธารณูปโภค ถนนหนทางและสะพานต่าง ๆ จะถูกกระแสน้ำพัดพังทลาย และมีน้ำท่วมขังเป็นระยะ ทำให้การเดินทางติดต่อกันถูกตัดขาด

2.4 ความเสียหายต่อธุรกิจและเศรษฐกิจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

การประเมินความเสียหายจากอุทกภัย

การที่จะประเมินความเสียหายจากอุทกภัยเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ จากการสังเกตความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตและทรัพย์สินในบริเวณที่เกิดอุทกภัย โดยมีปัจจัยที่ควบคุมหรือกำหนดถึงระดับความเสียหาย ซึ่งขนิษฐา (2554) ได้ระบุถึงปัจจัยดังกล่าวไว้ดังนี้

1. ความเร็วและความรุนแรงของกระแสน้ำยิ่งกระแสน้ำที่ไหลมีความเร็วและแรงมากเท่าไร ก็ยิ่งก่อความเสียหายให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอุทกภัยที่เกิดร่วมกับวาตภัยจะมีความรุนแรงมาก
2. อัตราการขึ้นลงของระดับน้ำ ซึ่งระดับน้ำที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วจะเป็นอันตรายต่อคนและสัตว์เลี้ยงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะถ้าระบบเตือนภัยไม่มีประสิทธิภาพแล้วอพยพไม่ทันอาจทำให้เกิดการสูญเสียแก่ชีวิตคนและสัตว์เลี้ยง
3. ความลึกของน้ำที่ท่วม ระดับน้ำยิ่งสูงขึ้นก็จะสร้างความเสียหายแก่ พื้นที่การเกษตร ที่อยู่อาศัย และชีวิตของคนและสัตว์เลี้ยงมากยิ่งขึ้น
4. อาณาเขตที่น้ำท่วม ยิ่งพื้นที่น้ำท่วมมีบริเวณแผ่กว้างออกไปมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้เกิดความเสียหายเพิ่มมากขึ้น
5. ระยะเวลาที่น้ำท่วม ถ้าน้ำท่วมอยู่นานๆ พืชผลต่างๆ ที่อยู่อาศัยก็จะได้รับความเสียหายหนักกว่าระยะเวลาที่น้ำท่วมน้อย
6. ฤดูกาลที่เกิดน้ำท่วม ถ้าน้ำท่วมตรงฤดูกาลที่ผลิตผลทางการเกษตรกำลังให้ผลผลิตก็จะก่อให้เกิดความเสียหายได้มาก
7. ความถี่ของการเกิดน้ำท่วม ถ้าเกิดภาวะน้ำท่วมซ้ำซาก ก็ก่อให้เกิดความเสียหายได้มากขึ้น สิ่งที่น่าพัฒนามา เช่น ดิน โคลน ต้นไม้ หรือสิ่งปรักหักพัง อาจก่อให้เกิดความเสียหายและเกิดอันตรายต่อทรัพย์สินและร่างกายได้

วิธีการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย

วิธีการป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากอุทกภัย มีด้วยกันหลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ความสามารถในการป้องกันหรือบรรเทาน้ำท่วมของชาวบ้าน ผลกระทบที่มีต่อสภาวะแวดล้อมและธรรมชาติ ตลอดจนค่าลงทุนและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งนิวัติ (2547) ได้ระบุถึงแนวทางในการป้องกันและบรรเทาความเสียหายจากอุทกภัยโดยแบ่งตามลักษณะภูมิประเทศของกลุ่มน้ำออกเป็น 2 พื้นที่ ดังนี้

1. บริเวณพื้นที่ต้นน้ำธารหรือตอนเหนือของกลุ่มน้ำส่วนมากมักจะเป็นพื้นที่ป่าไม้ลักษณะเป็นภูเขาสูงชัน ลำธารต่างๆยังมีอายุน้อย การไหลบ่าของน้ำรุนแรง และมักเกิดการพังทลายของดินได้ง่ายมีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุทกภัย เช่น ภูมิอากาศปริมาณน้ำฝน ลักษณะทางธรณีวิทยา ลักษณะภูมิประเทศ รวมทั้งขนาดและรูปร่างของกลุ่มน้ำลำน้ำนี้เป็นปัจจัยที่มนุษย์ไม่สามารถจะควบคุมได้ ส่วนปัจจัยที่มนุษย์สามารถควบคุมได้ คือการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดการกับพืชหรือสิ่งปกคลุมดิน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มอัตราการดูดซึมและการกักเก็บน้ำไว้ในดิน การป้องกันอุทกภัยบริเวณตอนเหนือของกลุ่มน้ำจึงควรมุ่งไปในเรื่องของการใช้ประโยชน์ที่ดินและป้องกันรักษาสิ่งปกคลุมดินไว้ เช่น การปลูกพืชตามแนวระดับ การปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชสลับเป็นแถบ และการทำขั้นบันได เป็นต้น อย่างไรก็ตามในบางครั้งและในบางท้องที่ถ้าหากสภาพภูมิประเทศชันมากและดินง่ายต่อการพังทลาย อาจจำเป็นต้องอาศัยสิ่งก่อสร้างทางวิศวกรรมแบบง่ายๆเข้าช่วย เช่น การทำทางระบายน้ำ การสร้างเขื่อนและฝายเพื่อชะลอความเร็วของน้ำ การปรับปรุงทางน้ำ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้การป้องกันประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

2. พื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่างซึ่งมักจะเป็นที่ราบลุ่มเป็นที่ตั้งของเมือง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวบ้านอย่างหนาแน่น การเกิดอุทกภัยย่อมจะนำความเสียหายมาสู่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้าน ปกติแล้วถ้าหากได้มีการรักษาบริเวณต้นน้ำลำธารไว้เป็นอย่างดีแล้วการที่จะเกิดอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำตอนล่างส่วนใหญ่แล้วมักเนื่องมาจากฝนตกหนักและติดต่อกันนาน ๆ จนเกินความสามารถของกลุ่มน้ำตอนบนจะรับน้ำ ดังนั้นการป้องกันอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำตอนล่างจำเป็นต้องทำควบคู่กับการป้องกันต้นน้ำลำธารด้วย วิธีการต่างๆ เช่น การสร้างเขื่อนสำหรับเก็บกักน้ำ การสร้างเขื่อนกั้นน้ำ การปรับปรุงทางน้ำ โดยการขุดลอกคู คลองต่างๆ เป็นต้น

สถานการณ์อุทกภัยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2545 – 2551

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2553) ระบุว่าช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบกับปัญหาอุทกภัยเป็นประจำและเกิดขึ้นทุกปี นับเป็นภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ประเทศมากที่สุด โดยมีสาเหตุจากอิทธิพลของร่องความกดอากาศต่ำกำลังแรงพาดผ่านประเทศไทย ประกอบกับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดปกคลุมทะเลอันดามัน และอ่าวไทยทำให้มีฝนตกหนักและเกิดน้ำท่วมในหลายจังหวัดสร้างความเสียหายแก่สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหาย ซึ่งในระยะหลังปัญหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้นส่งผลให้มูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้นดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติสถานการณ์อุทกภัย ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2551

ปี พ.ศ.	จำนวน (ครั้ง)	จำนวน (จังหวัด)	ความเสียหาย		
			บาดเจ็บ (คน)	เสียชีวิต (คน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2545	5	72	0	216	13,385.31
2546	17	66	10	44	2,050.26
2547	12	59	3	28	850.65
2548	12	63	0	75	5,982.28
2549	6	58	1,462	446	9,627.41
2550	13	54	17	36	1,687.86
2551	6	65	0	113	7,601.79

ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2553)

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าอุทกภัยเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทำให้เกิดความเสียหายในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการระบบสาธารณสุข โภค เศรษฐกิจ ความเสียหายด้านพื้นที่เกษตรกรรม หรือแม้กระทั่งความเสียหายที่เกิดขึ้นด้านของจิตใจ สุขภาพอนามัยของประชาชนที่ประสบเหตุอุทกภัยในแต่ละครั้ง ฉะนั้นประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยต้องมีความพร้อมในการรับมือและจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ช่วยเหลือปรับปรุง พื้นฟูสภาพแวดล้อมและประชาชนที่ประสบอุทกภัยจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขในเหตุการณ์เฉพาะหน้าจากเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งวางแผนแนวทางการป้องกันในระยะยาวต่อไปในอนาคตด้วย

แนวคิดเรื่องการรับรู้ของมนุษย์จากภัยพิบัติ

ความหมายของการรับรู้

นวลศิริ และอุบลรัตน์ (2528) กล่าวว่า การรับรู้คือ กระบวนการแปลความหมายสิ่งเร้าที่มากระทบกับประสาทสัมผัสต่างๆของร่างกาย และการแปลความหมายสิ่งเร้าขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับมาจากอดีต

วัชร (2533) ให้ความหมายว่า การรับรู้หมายถึง การตีความหมายของสิ่งเร้าที่มาสัมผัส ซึ่งการตีความหมายนั้นต้องอาศัยประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ ถ้าปราศจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ จะไม่มีการเรียนรู้ มีแต่การรับสัมผัส

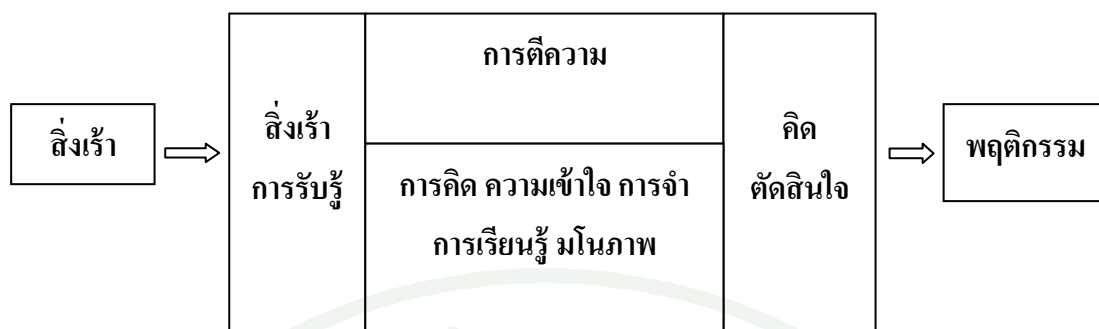
มุกดา (2539) กล่าวถึงความหมายของการรับรู้ว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่ต่อเนื่องจากการสัมผัสหรือได้รับสิ่งเร้าโดยการสัมผัส การเห็น การได้ยิน การรู้สึกรู้อึก การได้กลิ่น แล้วมีการส่งสัญญาณไปยังสมองและแปรผลตีความหมายสิ่งเร้า

กันยา (2540) ได้อธิบายว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่เกิดภายในตัวของแต่ละบุคคล และการรับรู้เกิดขึ้นกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว โดยการสัมผัส การเห็น การได้ยิน การรู้สึกรู้อึก การได้กลิ่น การสัมผัส ซึ่งสิ่งเร้าเหล่านี้จะผ่านทางประสาทสัมผัส แล้วแปลออกมาโดยการอาศัยประสบการณ์เดิม

จากความหมายของการรับรู้ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้หมายถึง การแปลความหมายจากสิ่งเร้าที่มากระตุ้นส่วนรับรู้สึกรู้อึกของร่างกาย โดยการใช้อยู่ประสบการณ์เดิม ความรู้เดิม ซึ่งได้จากการได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัสออกมาเป็นความรู้สึก ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่รับสัมผัสได้เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมา

กระบวนการรับรู้

กันยา (2540) ได้เสนอว่า กระบวนการรับรู้ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการภายนอกหรือสิ่งเร้า กระบวนการภายในหรือการรับรู้สึกรู้อึก และกระบวนการแสดงออกหรือปฏิกิริยาตอบสนอง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการรับรู้

ที่มา: กัญยา (2540)

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้

นงลักษณ์ (2547) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ลักษณะของผู้รับรู้ พิจารณาจากการที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งใดก่อนหรือหลัง มากหรือน้อยอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้รับรู้ด้วยเป็นสำคัญประการหนึ่ง ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้รับรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือ

1.1 ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะสัมผัส เช่น หู ตา จมูก และอวัยวะสัมผัสอื่นๆ ความสมบูรณ์ของอวัยวะรับสัมผัส จะทำให้การรับรู้มีประสิทธิภาพ และการรับรู้ที่ดียังขึ้นอยู่กับขอบเขตความสามารถในการรับรู้โดยธรรมชาติในการรับรู้ของคนด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับสัมผัสและความสามารถในการแปลความหมายของสิ่งเร้า ความสามารถของอวัยวะสัมผัสมีขอบเขตจำกัด ไม่สามารถรับสัมผัสสิ่งเร้าได้ทุกชนิด

1.2 ด้านจิตวิทยา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาของคนที่มามีอิทธิพลต่อการรับรู้ นั้น มีหลายประการ เช่น ความจำ อารมณ์ ความพร้อม สติปัญญา การสังเกตพิจารณา ความสนใจ ความตั้งใจ ทักษะคำนิยาม วัฒนธรรม ประสบการณ์เดิม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลจาก การเรียนรู้เดิม และประสบการณ์เดิมทั้งสิ้น

2. ลักษณะของสิ่งเร้านั้นพิจารณาจากการที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งใด ก่อนหรือหลัง มากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าสิ่งเร้าดึงดูด ความสนใจ ความตั้งใจมากน้อยเพียงใด หรือไม่ ลักษณะของสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ได้แก่ สิ่งเร้าภายนอกที่ดึงดูดความสนใจและความตั้งใจ ได้แก่ คุณสมบัติและคุณลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ตนเอง ซึ่งถ้าสิ่งเร้ามีคุณสมบัติและลักษณะที่สนองธรรมชาติในการรับรู้ของคนก็จะทำให้มีความตั้งใจในการรับรู้ดีขึ้น เช่น การกระทำซ้ำๆ ของสิ่งเร้าความแปลกใหม่ ความเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า เป็นต้น

แนวคิดเรื่องการเตรียมความพร้อมของมนุษย์ต่อภัยพิบัติอุทกภัย

ความหมายของความพร้อม

เดโช (2520) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่เตรียมพร้อมเพื่อตอบสนอง หรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้กิจกรรมนั้นๆ ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อาทร (2520) ได้ระบุถึงความหมายของความพร้อมไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล แล้วเป็นผลให้การกระทำตามที่คาดหวังมีแนวโน้มที่จะประสบกับผลสำเร็จ

เดือนใจ (2524) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพพัฒนาการสูงสุดของบุคคลทั้งทางกาย สมอง อารมณ์ และสังคมจนถึงระดับที่จะเรียนรู้ได้

อารี (2534) ระบุถึงความหมายของความพร้อมไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ ในการเรียนรู้ รวมทั้งความเจริญเติบโตของร่างกาย แรงจูงใจ ประสบการณ์เดิม เป็นต้น ซึ่งความพร้อมดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ จะช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ดีแตกต่างกัน

จากความหมายของความพร้อมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่บุคคล มีพัฒนาการของตน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัย การวางแผนเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมนั้น

การเตรียมความพร้อมของมนุษย์ต่อการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย

ทวิดา (2547) ได้ระบุถึงขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมต่อการรับมืออุทกภัยไว้ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนเกิดอุทกภัย มี 2 ส่วนที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการพร้อมกัน คือ

1.1 ควรมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า เพื่อคาดคะเนและป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย

1.2 ควรจัดทำแผนรับมืออุทกภัย และมีการซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับแผน ติดตาม ข้อมูลข่าวสารสถานการณ์อย่างใกล้ชิด รวมถึงเคลื่อนย้ายคน สัตว์เลี้ยง พาหนะ ให้พ้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน

2. การเตรียมตัวระหว่างเกิดอุทกภัย หากมีการเตือนน้ำท่วมฉับพลันซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ โดยไม่มีการเตือนล่วงหน้า ให้ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ ซึ่งหากอยู่ใกล้ภูเขาให้อพยพขึ้นไปยังที่สูงหรือสถานที่ที่ปลอดภัย เช่น สถานที่หลบภัยของหน่วยงาน ซึ่งสามารถรู้ได้จากการรับฟังวิทยุท้องถิ่น โทรทัศน์ หรือวิทยุพกพาที่ได้จัดเตรียมไว้ หลีกเลี่ยงการขับรถ เล่นน้ำ หรืออพยพผ่านเส้นทางน้ำหลาก ตลอดจนติดตามสถานการณ์น้ำท่วมอย่างใกล้ชิด

3. การเตรียมตัวหลังเกิดอุทกภัย ควรดูแลสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องจากความเจ็บป่วยทางจิตใจ (ความเครียดและความวิตกกังวล) อาจใช้เวลาในการรักษานานกว่าทางกาย (บาดแผลต่างๆ โรคน้ำกัดเท้าและผื่นคัน โรคอุจจาระร่วง โรคตาแดง) ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องสุขอนามัย อีกทั้งการเก็บ กวาด กำจัดทำลาย และตรวจสอบความเสียหายของบ้านเรือนที่อยู่อาศัยทั้งในบ้านและรอบบ้าน

การประกาศแจ้งเตือนภัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดทำระเบียบ วิธีปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์การแจ้งเตือนภัยที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ข้อความแจ้งเตือนต้องมีความชัดเจน และมีความละเอียดมากพอ เช่น ขนาดความรุนแรง สถานที่เกิดหรือพื้นที่เสี่ยงภัย ซึ่งกรมป้องกันภัย และบรรเทาสาธารณภัย (2553) ได้ระบุถึงระดับการแจ้งเตือนภัยและวิธีการในการแจ้งเตือนภัย ไว้ ดังนี้

1. ระดับการแจ้งเตือนภัย

1.1 การแจ้งเตือนภัยระดับประเทศ แจ้งเตือนผ่านระบบเครือข่ายและระบบสื่อสารและสื่อประชาสัมพันธ์ทางราชการและเอกชน เช่น โทรทัศน์ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

1.2 การแจ้งเตือนภัยระดับจังหวัด แจ้งเตือนผ่านระบบเครือข่ายและระบบสื่อสารและสื่อประชาสัมพันธ์ทางราชการและเอกชน เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุสื่อสาร

1.3 การแจ้งเตือนภัยระดับอำเภอ แจ้งเตือนผ่านระบบเครือข่ายและระบบสื่อสารและสื่อประชาสัมพันธ์ทางราชการและเอกชน เช่น วิทยุชุมชน วิทยุสื่อสาร โทรสาร เป็นต้น

1.4 การแจ้งเตือนภัยระดับตำบล/หมู่บ้าน แจ้งเตือนโดยอาสาสมัครและเครือข่ายเฝ้าระวัง และแจ้งเตือนภัยในระดับชุมชน โดยใช้ระบบสื่อสารหรือเครื่องมือแจ้งเตือนภัยของชุมชน เช่น เสียงตามสาย วิทยุ หอกระจายข่าว

2. วิธีการแจ้งเตือนภัย ทำได้โดย

2.1 แจ้งเตือนประชาชนโดยตรง โดยผ่านทางสถานี โทรทัศน์ สถานีวิทยุ โทรสาร โทรศัพท์มือถือ หอกระจายข่าว เสียงตามสาย ไซเรนเตือนภัยแบบมือหมุน และหอเตือนภัย

2.2 แจ้งเตือนผ่านหน่วยงาน โดยใช้กลไกระบบการบริหารราชการตั้งแต่ระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น หน่วยช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป ผ่านหน่วยงานระดับต่างๆ ไปสู่ระดับพื้นที่ตามวิธีการแจ้งเตือนภัยผ่านหน่วยงาน

แนวคิดเรื่องศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย

ความหมายของศักยภาพ

กรมป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย (2553) กล่าวถึงความหมายของศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติว่า เป็นการเตรียมตนเองและเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญภัยพิบัติโดยได้รับผลกระทบน้อยที่สุด หรือสามารถอยู่ร่วมกับภัยได้อย่างสงบสุขและพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกให้น้อยที่สุด

ราชบัณฑิตยสถาน (2553) ระบุถึงความหมายของศักยภาพว่า ศักยภาพคือ พลังหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆสามารถพัฒนาให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้ คนที่มีศักยภาพคือคนที่มีความสามารถซ่อนอยู่ภายใน หากได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่และถูกทาง ความสามารถสูงสุดก็จะปรากฏขึ้น

ทวิดา (2554) ให้ความหมายของศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติว่า คือ การที่ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นด่านแรกในการรับมือภัยพิบัติมีความรู้และความสามารถในการสังเกตสัญญาณการเกิดขึ้นของภัยต่างๆ ตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อช่วยเพิ่มเวลาในการตอบสนองและรับมือก่อนที่สถานการณ์จะรุนแรงขึ้น และเมื่อได้รับข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

จากความหมายของศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติ คือ ความสามารถของบุคคลและชุมชนในการเตรียมความพร้อมที่จะเพื่อรับมือภัยพิบัติ โดยให้รับผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินน้อยที่สุด ซึ่งการบริหารจัดการภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดขึ้นถือเป็นสิ่งสำคัญในเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนเพื่อรับมืออุทกภัย ชุมชนที่มีระบบจัดการปัญหาใดๆ ได้อย่างเข้มแข็งจนสามารถจัดการกับปัญหาให้ไม่เกิดความสูญเสียและสามารถป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งต่างจากชุมชนที่ไม่มีศักยภาพในการจัดการกับปัญหาอุทกภัยจนถึงขั้นวิกฤตจึงจำเป็นต้องให้องค์กรภายนอกเข้ามาช่วยเหลือ

ซึ่งสำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (2555) ได้อธิบายถึงระบบจัดการภัยพิบัติอุทกภัยไว้ว่าเป็นการเป็นการเตรียมการรับมือภัยก่อนที่จะเกิดขึ้น เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยที่เกิดการดำเนินการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การบริหารจัดการระหว่างหน่วยงานที่มีการจัดลำดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้อง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการมีการจัดการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน เครือข่ายชุมชนสามารถฟื้นคืนจากภัย การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการสร้างความสามารถในการปรับตัว การสร้างองค์ความรู้แบบบูรณาการในการจัดการเกี่ยวกับภัย สร้างการมีส่วนร่วมที่ระดับต่าง ๆ

อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็นในการเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัย

หน่วยวิจัยภัยพิบัติจากธรรมชาติ (2555) ระบุถึงข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการรับมืออุทกภัย ซึ่งประกอบด้วย

1. เสื้อชูชีพ
2. ข้าวสาร อาหารแห้ง และเสื้อผ้าสำรอง
3. เครื่องมือสื่อสาร วิทยุ โทรศัพท์ พร้อมแบตเตอรี่สำรอง
4. ไฟฉาย เสื่อกันฝน ร่ม รองเท้าลุยน้ำ เข็ม
5. กระจอบทราย แผ่นไม้ แผ่นพลาสติก ตะปู เพื่อป้องกันน้ำเข้าบ้านเรือน
6. ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น
7. เรือ เครื่องมือ เครื่องจักรที่จำเป็นในการเข้าช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุอุทกภัยควรมีเตรียมไว้ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยหรือเป็นพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยเป็นประจำ
8. หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อหน่วยกู้ภัยยามฉุกเฉิน

นอกจากการเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือในการรับมือกับอุทกภัยแล้วสิ่งที่สำคัญคือ ความรู้ ความเข้าใจถึงวิธีการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ ซึ่งองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่เสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัย เช่น วิธีการใส่เสื้อชูชีพ การทำเสื้อชูชีพขึ้นเองอย่างง่าย การสอนทักษะการพายเรือ เป็นต้น

บริบทของพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล และสถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัย
จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2554

องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช (2553) ได้ระบุถึงข้อมูลพื้นฐานของตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประวัติความเป็นมา

ตำบลเทพราชเป็นตำบลที่แยกออกมาจากตำบลเสาเภา และได้ยกระดับการปกครองจากสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 15 หมู่บ้าน

สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้ง ตำบลเทพราชเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งของอำเภอสิชล ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสิชลและอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากตัวอำเภอสิชลประมาณ 14 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ 54 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

1.1 ทิศเหนือ จรดตำบลฉลอง บ้านห้วยแก้ว และตำบลเขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 ทิศใต้ จรดองค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ทิศตะวันออก จรดองค์การบริหารส่วนตำบลเสาเภา อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4 ทิศตะวันตก จรดองค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยน หมู่ที่ 3 ตำบลนบพิตร หมู่ที่ 1 ตำบลกรุงชิง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. พื้นที่ตำบลเทพราชมีทั้งหมดประมาณ 50,748.75 ไร่ ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่ประเภทต่างๆได้ดังนี้

2.1 พื้นที่ตั้งชุมชนในหมู่บ้านต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ตั้งบ้านเรือน สถานที่ราชการ ศาสนสถาน และสถาบันการศึกษา ซึ่งตั้งกระจายกระจายอยู่ในตำบลเทพราชคิดเป็นพื้นที่รวมประมาณ 1,155 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.28 ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด

2.2 พื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่ มีจำนวนเนื้อที่ 11,879 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 23.41 ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งได้แก่

2.2.1 พื้นที่นา 5,113 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.08 ของจำนวนพื้นที่การเกษตรกรรมทั้งหมด

2.2.2 พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้น ได้แก่ มะพร้าว ยางพารา เงาะ ทูเรียน ลางสาด เป็นต้น มีจำนวนประมาณ 6,316 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.45 ของจำนวนพื้นที่การเกษตรกรรมทั้งหมด

2.2.3 พื้นที่ไร่ ได้แก่ ยาสูบ แตงโม ข้าวโพด มีจำนวนประมาณ 450 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.88 ของจำนวนพื้นที่การเกษตรกรรมทั้งหมด

2.3 พื้นที่สาธารณะประโยชน์ เป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน ได้มีพื้นที่ประมาณ 500 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.98 จากจำนวนพื้นที่ทั้งหมด

2.4 พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีพื้นที่ประมาณ 37,169.75 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 73.24 ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่พื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติคลองเคียน

2.5 พื้นที่อื่น ๆ เช่น ถนน แหล่งน้ำ ฯลฯ มีพื้นที่ประมาณ 45 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.09 ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด

3. ลักษณะภูมิประเทศทั่วไป เป็นที่ราบเชิงภูเขา โดยด้านตะวันตกเป็นภูเขา (เทือกเขานครศรีธรรมราช-เขายวนเฒ่า) แนวเขตติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ป่าไม้ เป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์ และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร มีน้ำตกสวยงาม เช่น น้ำตกวังด้ง น้ำตกสามเทพ น้ำตกอ่าวยางแดง น้ำตกหนานงาช้าง น้ำตกหนานช่องฟ้า น้ำตกช่องลม และมีภูเขาที่สำคัญ เช่น ภูเขาขยวนเฒ่า ภูเขาถ้ำเสือ ภูเขาหนันท์ ภูเขาหมื่นเห็ด ภูเขาเต็ง ภูเขาเดือนหก ภูเขาช่องฟ้า ภูเขาธง ภูเขาไค ภูเขาญ้ย เป็นต้น

4. ลักษณะภูมิอากาศ ตำบลเทพราช ตั้งอยู่ในเขตร้อนใกล้เส้นศูนย์สูตร มีลักษณะภูมิอากาศแบบโซนร้อน มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี และมีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน โดยฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึง เดือนมกราคม ในช่วงนี้จะมีฝนตกหนักถึงหนักมาก จึงมีความชุ่มชื้นเพียงพอต่อพื้นที่ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน ในช่วงเดือนเมษายน จะมีอุณหภูมิสูงสุด ประมาณ 40 องศาเซลเซียส

5. จำนวนหมู่บ้านและประชากร

เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพราชประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนหมู่บ้าน และประชากรในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช

หมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน (หลังคาเรือน)	จำนวนประชากร (คน)	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)
หมู่ที่ 1	บ้านต่อเรือ	220	813	400	413
หมู่ที่ 2	บ้านเทพราช	160	670	322	348
หมู่ที่ 3	บ้านต้นเนียง	121	453	214	239
หมู่ที่ 4	บ้านเขายวนเต่า	125	511	242	269
หมู่ที่ 5	บ้านเขียนล่าง	152	524	278	246
หมู่ที่ 6	บ้านไสอ้อย	105	461	293	222
หมู่ที่ 7	บ้านไสแพ	164	654	313	314
หมู่ที่ 8	บ้านน้ำจลา	170	602	304	298
หมู่ที่ 9	บ้านสงวนเขาคา	120	573	284	289
หมู่ที่ 10	บ้านเขียนบน	123	281	151	130
หมู่ที่ 11	บ้านสระขุ่น	138	593	278	315
หมู่ที่ 12	บ้านสวนหัวแหวน	79	302	145	157
หมู่ที่ 13	บ้านคลองคุด	160	622	301	321
หมู่ที่ 14	บ้านวาโย	73	264	133	131
หมู่ที่ 15	บ้านสามเทพ	99	215	131	84
รวม		2,009	7,538	3,735	3,803

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช (2553)

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพของประชากรของตำบลเทพราช ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา สวนกาแฟ เป็นต้น กระจายอยู่ทั่วไปโดยอาชีพธรรมชาติเป็นหลักในการประกอบอาชีพ อาศัยน้ำฝนซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเกษตรเป็นอย่างมากยิ่งเพราะระบบชลประทานยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ ยางพารา เงาะ ทุเรียน ลองาสาด มะพร้าว เป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้แก่ประชากรในพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช, 2553)

สภาพทางสังคม

1. ด้านการศึกษามีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 แห่ง คือ
 - 1.1 โรงเรียนเทพราชพิทยาสรรค์
 - 1.2 โรงเรียนวัดธารน้ำฉา
 - 1.3 โรงเรียนบ้านน้ำฉา
 - 1.4 โรงเรียนบ้านฝายน
 - 1.5 โรงเรียนชุมชนวัดเทพราช
 - 1.6 โรงเรียนวัดเขาขวนเต่า
2. ด้านสถาบันและองค์กรทางศาสนา
 - 2.1 วัด จำนวน 2 แห่ง คือ วัดธารน้ำฉา และวัดเทพราช
 - 2.2 สำนักสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง คือ สำนักสงฆ์ เขาขวนเต่า
3. ด้านสาธารณสุข สถานื่อนามัยประจำตำบล มีจำนวน 2 แห่ง คือ สถานื่อนามัยบ้านน้ำฉา และสถานื่อนามัยเทพราช

การบริการพื้นฐาน

1. การคมนาคม ตำบลเทพราชมีการคมนาคมเฉพาะทางบก มีถนนในการคมนาคมที่สะดวก ทำให้การสัญจรไปมาได้หลายหมู่บ้านและหลายตำบล เช่น ถนนสายสามแยกคลองต่อเรือ ถนนสายเขายวนเต่า เป็นต้น

2. การไฟฟ้า ตำบลเทพราชมีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน แต่ยังมีบางครัวเรือนในบ้านเขยันทุ่มที่ 10 ที่ยังต้องใช้ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์

3. แหล่งน้ำธรรมชาติในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพราชมีลำห้วยและลำคลองที่สำคัญหลายสายคอยหล่อเลี้ยงชาวบ้าน เช่น คลองด้วน หมู่ที่ 3 คลองไทร หมู่ที่ 8 คลองท่าท่น คลองเขยันทุ่มลำห้วยทรายขาว หมู่ที่ 1, 4 และห้วยคลองคุด หมู่ที่ 13 เป็นต้น

สถานการณ์อุทกภัยในจังหวัดนครศรีธรรมราชปีพ.ศ. 2554

จากเหตุการณ์อุทกภัยและดินโคลนถล่มในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 24 มีนาคม ถึง 2 เมษายน พ.ศ. 2554 ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และส่วนราชการอย่างมาก โดยเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เกิดนอกช่วงฤดูมรสุมของภาคใต้ที่ปกติ คือช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม ซึ่งสาเหตุของอุทกภัยครั้งนี้มาจากร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านภาคใต้ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมอ่าวไทย และภาคใต้มีกำลังแรงประกอบกับพายุดีเปรสชันบริเวณอ่าวไทยตอนล่างเคลื่อนตัวเข้าปกคลุมอ่าวไทยและภาคใต้ ก่อให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม โดยกรมอุตุนิยมวิทยา (2554) ได้รายงานปริมาณน้ำฝนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชช่วงวันที่ 22 มีนาคม ถึง 1 เมษายน พ.ศ. 2554 ดังตารางที่ 3

ซึ่งจากเหตุอุทกภัยดังกล่าวสร้างความเสียหายใน 21 อำเภอ รวมพื้นที่ประสบภัย 140 ตำบล 659 หมู่บ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอขนอมและอำเภอลิขิตได้รับผลกระทบจากอุทกภัยและดินโคลนถล่มอย่างหนัก ซึ่งพื้นที่อำเภอลิขิตได้รับความเสียหายและผลกระทบจำนวน 9 ตำบล 110 หมู่บ้าน ได้รับผลกระทบจากดินสไลด์ทับบ้านเรือน และสาธารณูปโภค คือ หมู่ที่ 4, 10, 15 ตำบลเทพราช หมู่ที่ 10 ตำบลคลอง หมู่ที่ 10, 12 ตำบลสี่ขีด หมู่ที่ 3, 5, 7 ตำบลเขาน้อย, หมู่ที่ 3, 12 ตำบลทุ่งปรัง หมู่ที่ 5, 6 ตำบลทุ่งไส ประชาชนได้รับความเดือดร้อน 20,000 ครัวเรือน มีผู้เสียชีวิต 5 ราย บ้านเรือนเสียหาย 120 หลัง พื้นที่ทางการเกษตรได้รับความเสียหาย 176,000 ไร่ วัดและสถานที่ราชการ 50 แห่ง รวมถึงถนน และสะพานที่ได้รับความเสียหายอีกหลายจุด มูลค่าความเสียหายประมาณ 320,000,000 บาท (ศูนย์อำนาจเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2554)

ตารางที่ 3 ปริมาณน้ำฝนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ 23 มีนาคม ถึง 1 เมษายน พ.ศ. 2554

วันที่	สถานี	ปริมาณฝนสะสมรายวัน (มิลลิเมตร)
23/03/2554	นครศรีธรรมราช	62.1
	นครศรีธรรมราช (1)	65.2
24/03/2554	นครศรีธรรมราช	229.5
	นครศรีธรรมราช (1)	204.0
25/03/2554	นครศรีธรรมราช	290.4
	นครศรีธรรมราช (1)	215.0
	นครศรีธรรมราช (ฉวาง)	93.2
26/03/2554	นครศรีธรรมราช	112.3
	นครศรีธรรมราช (1)	71.7
	นครศรีธรรมราช (ฉวาง)	73.2
28/03/2554	นครศรีธรรมราช	249.4
	นครศรีธรรมราช (1)	198.6
	นครศรีธรรมราช (ฉวาง)	70.8
29/03/2054	นครศรีธรรมราช	91.4
	นครศรีธรรมราช (1)	83.1
30/03/2554	นครศรีธรรมราช	190.3
	นครศรีธรรมราช (1)	91.4
31/03/2554	นครศรีธรรมราช	86.9
	นครศรีธรรมราช (1)	68.6
01/03/2054	นครศรีธรรมราช	52.2
	นครศรีธรรมราช (1)	77.1

ที่มา: สถานีตรวจอากาศกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดนครศรีธรรมราช (2554)

จากเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นตำบลเทพราชเป็นพื้นที่หนึ่งของอำเภอสิชล ที่ได้รับความเสียหายจากน้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่มอย่างหนัก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของที่ตั้งติดกับภูเขา ประกอบกับมีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำสวนยางพารา และสวนผลไม้ ส่งผลให้เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนหรือช่วงมรสุมมีโอกาสที่จะเกิดน้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่มทับบ้านเรือน สร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทางการเกษตร รวมถึงสิ่งสาธารณูปโภคภายในชุมชน

ด้านการช่วยเหลือชาวบ้านในพื้นที่ ทางคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้การช่วยเหลือในเบื้องต้น ได้แก่ ด้านการยังชีพ โดยมอบถุงยังชีพจำนวน 45,300 ชุด ยาสามัญประจำบ้าน 500 ชุด น้ำดื่ม 40,000 ขวด ข้าวกล่อง 5,000 กล่อง และเครื่องใช้ส่วนตัวอีก 2,000 ชุด รวมทั้งได้ทำการซ่อมแซมถนน สะพาน คอสะพาน ปรับพื้นที่ผิวจราจรให้สามารถใช้ได้ชั่วคราวในบางพื้นที่ ซ่อมแซมบ้านเรือน และมอบเงินช่วยเหลือครัวเรือนละ 5,000 บาท ตามมติคณะรัฐมนตรีฯ นอกจากนี้ยังได้รับสิ่งของพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ โดยพระองค์ท่านทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน 375,500 บาท น้ำดื่ม 41,666 ขวด ถุงยังชีพพระราชทานรวม 7,050 ชุด (ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2554)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัชร (2531) ศึกษาเรื่องน้ำท่วมฉับพลันประจำปีพ.ศ.2530 และสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดน้ำท่วมว่าสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ ฝนตกหนัก น้ำล้นตลิ่ง และหิมะละลาย ซึ่งในประเทศไทยสาเหตุที่น้ำท่วมมาจากฝนตกหนัก และน้ำล้นตลิ่ง สาเหตุที่ทำให้เกิดฝนตกหนักในประเทศไทยคือ

1. ผลกระทบจากพายุโซนร้อนที่ก่อตัวขึ้นในทะเลจีนใต้ และทะเลอันดามัน
2. มรสุมตะวันออกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ร่องความกดอากาศต่ำที่พัดผ่านประเทศไทย
4. หย่อมความกดอากาศต่ำ

ประหยัด (2533) ศึกษาถึงอุทกภัยบริเวณภาคใต้ของไทย โดยทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงระบบ ภูมิภาค จากการศึกษาพบว่าสามารถระบุแนวทางที่จะปฏิบัติให้เกิดความปลอดภัยจากอุทกภัย คือ

1. การหลีกเลี่ยงจากบริเวณที่ไม่ปลอดภัยต่างๆ
2. การทำให้เกิดความปลอดภัย เช่น ไหล่เขาบางแห่งไม่มีความมั่นคงแข็งแรง อาจมีการเสริมความแข็งแรงของไหล่เขา
3. การป้องกันโดยใช้เทคนิคทางด้านวิศวกรรมต่างๆ
4. การติดตั้งระบบเตือนภัย

จุมพล (2535) ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางอุทกวิทยาและผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำตาปี พ.ศ. 2531 พบว่า อุทกภัยก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน อาคารสิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภค รวมทั้งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสุขภาพจิตของประชาชนในพื้นที่ จากผลการศึกษาทราบว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และความสูญเสียต่อคุณภาพของกลุ่มน้ำ ซึ่งเกิดได้จากการกระทำของมนุษย์และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

ศรีสุพร (2544) ศึกษาการบรรเทาอุทกภัย บริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2543 จากการศึกษาพบว่าแนวทางการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยสำหรับเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่สามารถทำได้คือ การสร้างเขื่อนหรือสร้างกำแพงกั้นน้ำท่วมเพื่อจำกัดพื้นที่การไหลของน้ำให้อยู่เฉพาะในลำน้ำ ไม่ท่วมตลิ่ง และควรมีการตั้งศูนย์พยากรณ์และเตือนภัยขึ้น

วรวิภา (2545) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ทรัพยากรป่าไม้ หลังจากเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2531 ของตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่หมู่บ้านหมู่ที่ 8, 5 และหมู่ที่ 3 ตำบลท่าโลน จำนวน 162 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4 คน ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน มีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ยครัวเรือนละ 10 ไร่ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ พบว่า เพศ การศึกษา อาชีพ ประเพณีและวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีการเกษตร การรับข้อมูล ข่าวสาร และผู้นำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้

วรุศม์ (2546) ศึกษาเรื่องอุทกภัยในเขตลุ่มแม่น้ำปราจีนบุรีตอนล่าง พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดอุทกภัยในพื้นที่ศึกษา คือ ปริมาณฝนที่ตกหนักติดต่อกันประมาณ 3 วัน หรือมากกว่า โดยมีปัจจัยเสริมที่ทำให้อุทกภัยมีความรุนแรงมากขึ้น คือ การสร้างถนนกีดขวางทางน้ำ ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่อยู่ใกล้แม่น้ำ ลักษณะภูมิประเทศและความลาดชันของภูมิประเทศ รูปแบบการระบายน้ำ และลักษณะดิน พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยพบว่าอยู่ตามริมแม่น้ำปราจีนบุรี แม่น้ำหनुมานและแม่น้ำพระปรง เป็นส่วนมาก โดยเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลกบินทร์เป็นชุมชนที่เกิดอุทกภัยซ้ำซาก ในการรับรู้ต่ออุทกภัยของประชาชนได้จากการสังเกตปริมาณฝนที่ตกต่อเนื่องมากกว่า 3 วัน ระดับน้ำในแม่น้ำสายหลัก และการเตือนภัยจากทั้งทางราชการและสื่อจากโทรทัศน์ วิทยุ ประชาชนมีการขนย้ายสิ่งของไปยังพื้นที่น้ำไม่ท่วม และมีการเตรียมเรือสำหรับใช้ในการเดินทางในช่วงน้ำท่วม

สิทธิศักดิ์ (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อ ภายหลัง เกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 พบว่าสภาพทั่วไปของบ้านน้ำก้อภายหลังจากการเกิดอุทกภัย มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่มีความสูงกว่าเดิมและมีประชาชนบางส่วนที่อพยพไปอยู่ที่อื่น ปล่อยพื้นที่ที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตร ให้เป็นพื้นที่กร้าง สิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ และสถานบริการของภาครัฐที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ได้ดำเนินการปรับปรุงและสามารถเปิดให้บริการแก่ประชาชนได้ตามปกติ และกำลังมีการดำเนินการของภาครัฐ ในการก่อสร้าง อ่างเก็บน้ำ การขุดลอกลำห้วย คลองต่าง ๆ ในพื้นที่บ้านน้ำก้อ เพื่อประโยชน์ในการทำการเกษตรและการป้องกันความรุนแรงจากอุทกภัย ส่วนการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่ออุทกภัย มีการรับรู้อยู่ในระดับสูง ทั้งในด้านสาเหตุของการเกิดอุทกภัย ด้านความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย และด้านการบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อ บรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่ มีการปรับตัวอยู่ในระดับสูง ทั้งในด้านการยอมรับ ความสูญเสียจากอุทกภัย ด้านการลดความสูญเสียจากอุทกภัย และด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่ เพื่อบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย

กอบกิจ (2549) ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการสำรวจระยะทางไกล ในการกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย บริเวณลุ่มน้ำเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี พบว่า พื้นที่ที่มีความเสี่ยงอุทกภัยสูง ได้แก่ พื้นที่ราบเชิงเขา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่ศึกษา คือ อำเภอท่ามาย อำเภอเขาชัย และอำเภอบ้านลาด เมื่อฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันมักประสบปัญหาน้ำไหลหลาก เข้าท่วมพื้นที่ ต่อมาเป็นพื้นที่ราบชายทะเลอ่าวไทย ได้แก่ อำเภอชะอำ อำเภอเมือง และอำเภอบ้านแหลม มักประสบปัญหาน้ำไหลลงสู่ทะเลไม่ทัน น้ำท่วมขังที่ราบที่อยู่ใกล้แม่น้ำเพชรบุรี

ชาติ (2549) ศึกษาการรับรู้จากดินถล่มและการเตรียมความพร้อมรับภัยจากดินถล่มของประชาชนในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่เสี่ยงภัยจากดินถล่ม ตำบลวังปลาน้อย อำเภอวังนา จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 286 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป จากผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ภัยจากดินถล่มและการเตรียมความพร้อมรับภัยจากดินถล่มของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยอยู่ในระดับน้อย ตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนรับรู้ภัยและการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันคือ การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย ประสบการณ์การฝึกอบรม ประสบการณ์เกี่ยวกับการได้รับผลกระทบจากภัยในอดีต การสื่อสารภายในชุมชนและมูลค่าทรัพย์สิน

เมตตา (2549) ศึกษาการปรับตัวของผู้ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซากในพื้นที่ชุมชนบ้านหาดสวนยา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านจำนวน 40 คน เป็นหญิง 19 คน และเป็นชาย 21 คน สัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชน 4 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละประกอบในการอธิบายข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีการปรับตัวในการเตรียมตัวเพื่อรับมืออุทกภัยในแต่ละปีอยู่เสมอ เช่น การเก็บของเพื่อรอการขนย้าย เป็นต้น ส่วนในเรื่องการเตรียมเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆจะไม่ได้เตรียม เพราะคิดว่ามีหน่วยงานของรัฐและองค์กรต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ และการหาซื้ออาหารก็สะดวกเพราะชุมชนอยู่ใกล้ตลาด และชาวบ้านส่วนมากมีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับภาวะน้ำท่วมซ้ำซาก เพราะทำให้เกิดความลำบากและการอพยพและเดินทางเข้าออกในชุมชนตนเอง แต่ยังสามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขเมื่อมีเหตุการณ์น้ำท่วม

มาชรี (2550) ศึกษาพฤติกรรมปรับตัวของประชาชนตำบลบ้านดำนานาม อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ภายหลังจากเหตุการณ์อุทกภัยปี พ.ศ.2549 เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในภายหน้า โดยการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างมีพฤติกรรมปรับตัวภายหลังจากเกิดอุทกภัยโดยการแสวงหาทางเลือกใหม่ การเตรียมการเพื่อลดความสูญเสียจากอุทกภัย และจากการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมปรับตัวของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ราบ และในพื้นที่สูง พบว่า ปัจจัยด้านทรัพย์สิน การมีส่วนร่วม การช่วยเหลือของหน่วยงานราชการ อาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชนทั้ง 2 กลุ่มมีพฤติกรรมในการปรับตัวหลังจากเกิดอุทกภัยไม่แตกต่างกัน

ชัยยศ (2553) ศึกษาความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ โดยการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าองค์การบริหารส่วน

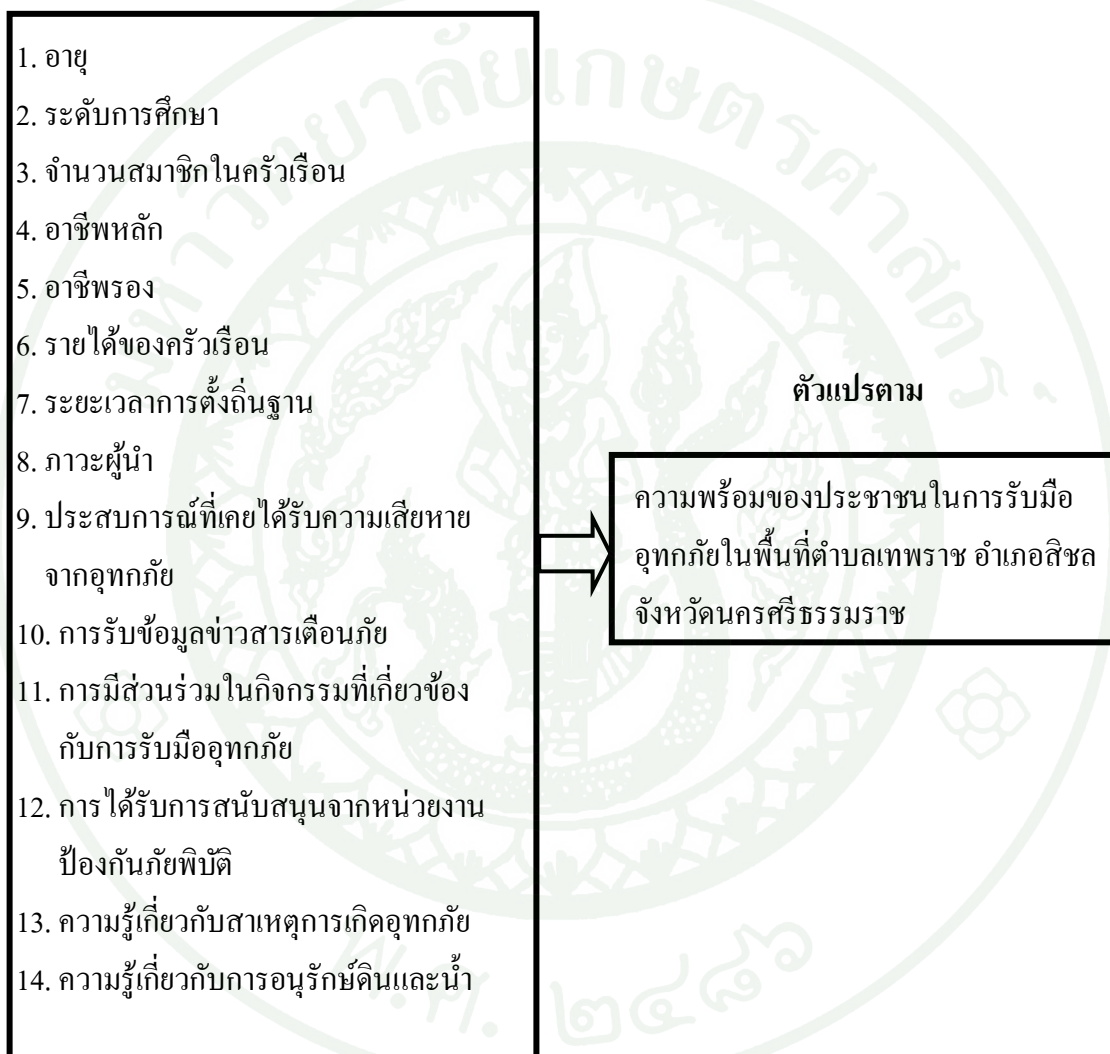
จังหวัดสมุทรปราการมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการวางแผนป้องกันและฝึกรวม รวมทั้งการจัดการงบประมาณให้การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยอย่างเพียงพอ แต่ก็ยังมีปัญหาในด้านการเตรียมการป้องกันเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากภัยต่างๆ ด้านการประสานงานและการจัดทำแผนงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ ขาดคู่มือการปฏิบัติงานและแผนการประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างบูรณาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 2

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 อายุที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ระดับการศึกษาที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 อาชีพหลักที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 อาชีพรองที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 รายได้ที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 ภาวะผู้นำที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 9 ประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัยที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 10 การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 11 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัยที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 12 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 13 ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดภัยพิบัติอุทกภัยที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 14 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม
2. กล้องถ่ายรูปดิจิทัล
3. อุปกรณ์เครื่องเขียน
4. แผนที่แสดงขอบเขตหมู่บ้านต่างๆ ในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้านี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะประกอบด้วย

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลจากการรวบรวมเอกสารทางราชการ และเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพภูมิประเทศ ปริมาณน้ำฝน แผนที่หมู่บ้าน สิ่งสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติและสถานบริการชุมชน

1.2 รายงานความเสียหายด้านชีวิตและทรัพย์สินจากอุทกภัยเมื่อปี พ.ศ. 2554 รวมทั้งรายงานการช่วยเหลือและฟื้นฟูช่วงเกิดภัยพิบัติและภายหลังเกิดภัยพิบัติของหน่วยงานราชการและเอกชน

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด ใช้วิธีสัมภาษณ์กลุ่ม

ประชากรตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์จากแบบสอบถามที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ภาวะผู้นำ ประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และการรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ และคำถามปลายปิด

ซึ่งคำถามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ ลักษณะคำถามปลายปิด โดยให้ประชาชนเลือกตอบตามประสบการณ์มี 2 ตัวเลือก คือ เคย และไม่เคย โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ตอบเคย	ให้	1 คะแนน
ตอบไม่เคย	ให้	0 คะแนน

จากนั้นทำการจัดระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติเป็น 2 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย	มีระดับการมีส่วนร่วม และการได้รับการสนับสนุนสูง
คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย	มีระดับการมีส่วนร่วม และการได้รับการสนับสนุนต่ำ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้ได้แก่ การรับรู้ถึงสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ ลักษณะคำถามปลายปิด โดยให้ประชาชนเลือกตอบ มี 2 ตัวเลือกตามความคิดเห็น คือ ใช่ และไม่ใช่ โดยใช้ค่าจริงจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างและกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ตอบถูก	ให้	1 คะแนน
ตอบผิด	ให้	0 คะแนน

จากนั้นทำการจัดระดับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็น 2 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย มีความรู้ระดับสูง
 คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย มีความรู้ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลระดับความพร้อมของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติอุทกภัยใน 3 ช่วงเวลา คือ ก่อนเกิดอุทกภัย ระหว่างเกิดอุทกภัย และหลังเกิดอุทกภัย ลักษณะคำถามปลายเปิด โดยให้ประชาชนเลือกตอบมี 4 ตัวเลือกตามความคิดเห็น โดยแบ่งระดับความพร้อมออกเป็น 4 ระดับ คือ มีความพร้อมสูง ความพร้อมปานกลาง ความพร้อมต่ำ และไม่มีความพร้อม ตามแบบของ Likert's scale (ประภาเพ็ญ, 2526) ดังนี้

ระดับความพร้อม	ระดับคะแนนที่ได้
ความพร้อมสูง	ได้คะแนนเท่ากับ 3
ความพร้อมปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 2
ความพร้อมต่ำ	ได้คะแนนเท่ากับ 1
ไม่มีความพร้อม	ได้คะแนนเท่ากับ 0

จากเกณฑ์การให้คะแนนระดับความพร้อมทั้ง 4 ระดับข้างต้น สามารถนำมากำหนดเป็นอันตรภาคชั้น เพื่อบ่งบอกถึงระดับความพร้อมของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราชในการรับมือถึงอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{3 - 0}{4} \\
 &= 0.75
 \end{aligned}$$

จากค่าอันตรภาคชั้น ที่คำนวณได้นำมาแบ่งระดับความพร้อมของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราชในการรับมือถึงอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 0.00–0.75 หมายถึง ระดับความพร้อมของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับไม่มีความพร้อม นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่ไม่มีการปฏิบัติตนเพื่อเตรียมความพร้อม หรือมีความพร้อมน้อยมากในการรับมือกับอุทกภัย

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 0.76–1.50 หมายถึง ระดับความพร้อมของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับมีความพร้อมต่ำ นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับอุทกภัยน้อย หรือมีการปฏิบัติต่อเมื่อได้รับข่าวเตือนภัยอุทกภัยในพื้นที่

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.51–2.25 หมายถึง ระดับความพร้อมของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับมีความพร้อมปานกลาง นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับอุทกภัยเฉพาะในช่วงก่อนเข้าฤดูมรสุมของทุกปี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.26–3.00 หมายถึง ระดับความพร้อมของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับมีความพร้อมสูง นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับอุทกภัยอยู่เป็นประจำตลอดทั้งปี

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไข ลักษณะคำถามปลายเปิด

การสร้างและตรวจสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย
2. ใช้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมในข้างต้น มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษา และใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

3. ทำการสร้างแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื้อหาที่ศึกษา โดยนำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปเสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษา และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้เนื้อหาคอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (pre-test) จำนวน 30 ชุด กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 2 และ 5 ตำบลสี่ขีด อำเภอลิขิต จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับความเสียหายจากอุทกภัยจากอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 เช่นเดียวกัน นำผลที่ได้มาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการของ Cronbach เพื่อทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของความพร้อมของประชาชน ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของความพร้อมที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.84 (ตารางผนวกที่ ข1)

5. นำแบบสอบถามมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของคำถามความรู้เกี่ยวกับการรับรู้ถึงสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยใช้สูตรการทดสอบ KR-20 ของลิวันและอังคณา (2524) และคำนวณสูตรหาค่าความแปรปรวนของพวงรัตน์ (2540) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้จะต้องสูงกว่า 0.60 โดยมีสูตรการคำนวณหา ดังนี้

5.1 สูตรทดสอบความเชื่อมั่น (KR-20)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\}$$

r_{tt} = ค่าความเชื่อถือของคำถามทั้งหมด

n = จำนวนข้อคำถามในการทดสอบ

p = สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ

q = สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ (1-p)

s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

5.2 สูตรการหาค่าความแปรปรวน

$$s_t^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N^2}$$

s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

$\sum x^2$ = ผลคะแนนของผู้ตอบแบบทดสอบแต่ละคนยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ = กำลังสองกำลังสองของผลรวมคะแนนที่ผู้ตอบแบบทดสอบทุกคนได้

จากการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของคำถามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัยและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ มีค่าเท่ากับ 0.61 และ 0.63 ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ ข2 และข3)

กำหนดกลุ่มประชากรในการศึกษา

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในพื้นที่ 5 หมู่บ้าน ของตำบลเทพราช ซึ่งประกอบด้วย หมู่ที่ 4 จำนวน 125 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 จำนวน 152 ครัวเรือน หมู่ที่ 10 จำนวน 123 ครัวเรือน หมู่ที่ 13 จำนวน 160 ครัวเรือน และหมู่ที่ 15 จำนวน 99 ครัวเรือน รวมจำนวนทั้งสิ้น 659 ครัวเรือน โดยทำการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (กำหนดให้เท่ากับ 0.05)

N = จำนวนครัวเรือนของประชากรตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 659 ครัวเรือน

n = จำนวนครัวเรือนของตัวอย่างประชากรที่ต้องการศึกษา

จากการคำนวณโดยใช้สูตรข้างต้น ปรากฏว่าได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่สำหรับใช้ในการศึกษาคั้งนี้จำนวน 248.91 ครัวเรือน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูล

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 249 ครั้วเรือน และในการศึกษานี้มีจำนวนหมู่บ้านเป้าหมายทั้งสิ้น 5 หมู่บ้าน ดังนั้นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจะต้องเก็บข้อมูลแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่เหมาะสม ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วน (สุบงกช, 2526) ดังนี้

$$n_i = n \frac{N_i}{N}$$

- n_i = จำนวนครั้วเรือนตัวอย่างของหมู่บ้าน i
 n = จำนวนครั้วเรือนตัวอย่างของการศึกษา เท่ากับ 249 ครั้วเรือน
 N_i = จำนวนครั้วเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน i
 N = จำนวนครั้วเรือนทั้งหมดของทั้ง 5 หมู่บ้าน รวมกันเท่ากับ 659 ครั้วเรือน
 i = หมู่บ้านที่ 4, 5, 10, 13 และหมู่บ้านที่ 15

จากการคำนวณหาจำนวนครั้วเรือนตัวอย่างโดยใช้สูตรข้างต้น พบว่าได้จำนวนครั้วเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 4 โดยการเก็บข้อมูลแต่ละหมู่บ้านนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากตามบ้านเลขที่ ซึ่งกำหนดโดยทะเบียนอำเภอ สิบต จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4 จำนวนครั้วเรือนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครั้วเรือน*	จำนวนครั้วเรือนตัวอย่าง
4	บ้านเขายวนเต่า	125	47
5	บ้านเขียนล่าง	152	57
10	บ้านเขียนบน	123	47
13	บ้านคลองคูด	160	61
15	บ้านสามเทพ	99	37
รวม		659	249

ที่มา: * องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช (2553)

ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยร่างหนังสือขอทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่ เรียนแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้านในพื้นที่ศึกษาวิจัยทราบถึงที่มา และวัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้
2. ผู้วิจัยเข้าไปพูดคุย ทำความเข้าใจ ขอความร่วมมือจากชาวบ้านที่เป็นเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เพื่อสร้างความคุ้นเคย สำรวจพื้นที่ รวมถึงเส้นทางในการศึกษาเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากชาวบ้านในพื้นที่เป้าหมาย โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามที่เตรียมไว้ ร่วมกับการสังเกตเหตุ สภาพทั่วไปของพื้นที่ และถ่ายภาพร่องรอยความเสียหายจากอุทกภัยครั้งที่ผ่านมาพร้อมด้วย
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และบันทึกข้อมูลของแบบสอบถามลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

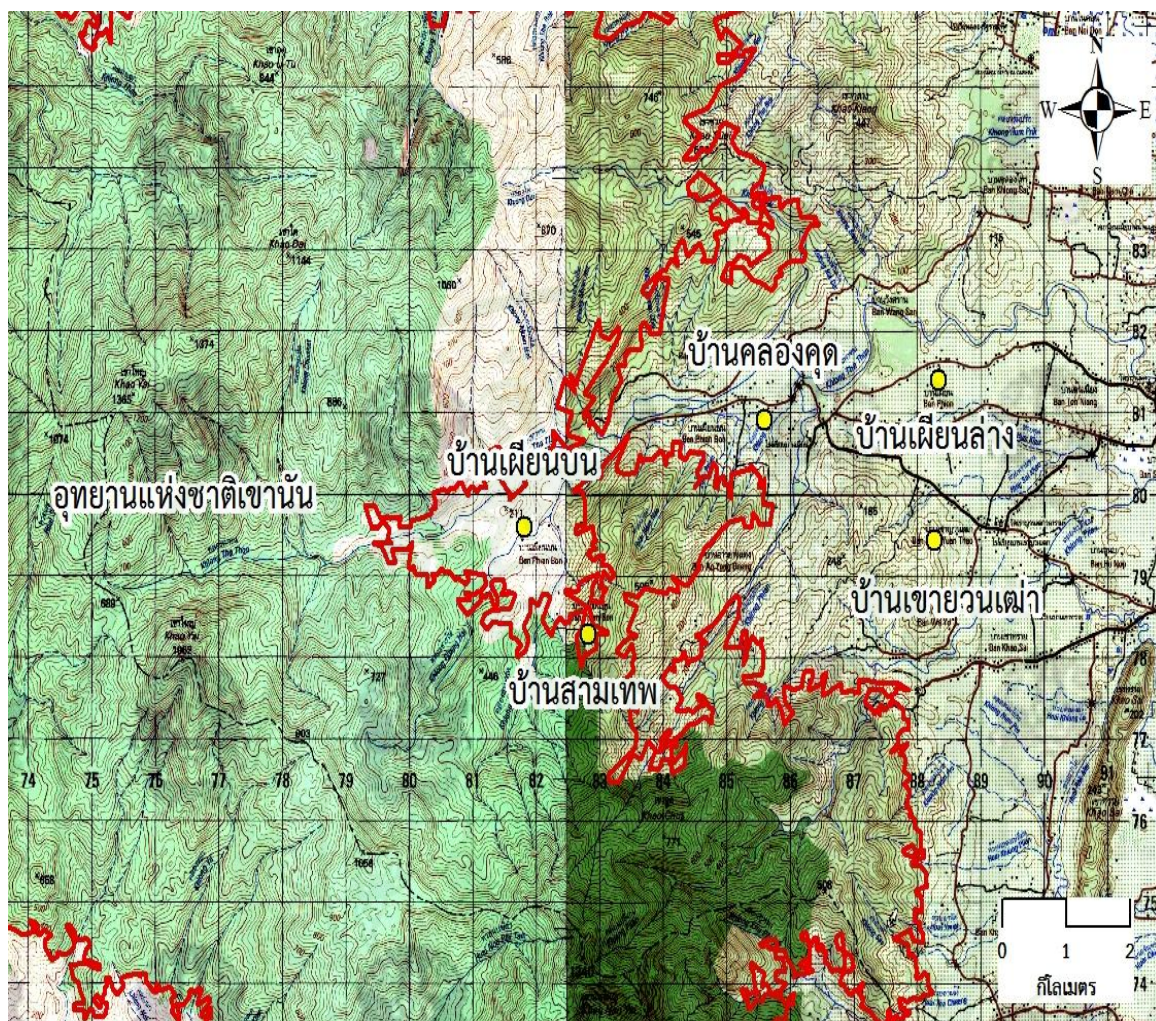
1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพร้อมของประชาชนในการรับมือภัยพิบัติอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีก วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้ร่วมกับการสังเกต โดยใช้วิธีการพรรณนา
3. การทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชนในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่าสถิติ t-test กับตัว

แปรอิสระที่แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม และค่าสถิติ F-test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ 95 เปอร์เซ็นต์

สถานที่และระยะเวลาทำการวิจัย

สถานที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านเขายวนเต่า หมู่ที่ 5 บ้านเขื่อนล่าง หมู่ที่ 10 บ้านเขื่อนบน หมู่ที่ 13 บ้านคลองคุด และหมู่ที่ 15 บ้านสามเทพ ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัด นครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ศึกษา (ภาพที่ 3) เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 มากที่สุดในพื้นที่ อำเภอสิชล เมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่นที่ประสบภัยพร้อมกัน

ภาพที่ 3 แผนที่ตั้งหมู่บ้านที่ทำการศึกษาคำบลเทพราช อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: กรมแผนที่ทหาร (2549)

ระยะเวลาทำการวิจัย

ระยะทำวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 10 เดือน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2556

ผลและวิจารณ์

การศึกษาเรื่อง ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน จำนวน 249 คนในพื้นที่ 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านเขาวนเต่า หมู่ที่ 5 บ้านเขยนล่าง หมู่ที่ 10 บ้านเขยนบน หมู่ที่ 13 บ้านคลองคุด และ หมู่ที่ 15 บ้านสามเทพ โดยแบ่งผลการศึกษาคือออกเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ตอนที่ 4 ระดับความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติอุทกภัยของประชาชน

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐานที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชน

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นอีกในอนาคตของประชาชนในพื้นที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ภาวะผู้นำ ประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. เพศ จากการศึกษาประชากรตัวอย่างพบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.60 และเพศหญิง ร้อยละ 45.40 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	136	54.60
หญิง	113	45.40
รวม	249	100.00

2. อายุ จากการศึกษานักเรียนตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.52 รองลงมาคืออายุ 51-60 ปี 30-40 ปี น้อยกว่า 30 ปี และมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.70 , 23.70, 10.84 และ 9.24 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 45.96 ปี มากที่สุด 73 ปี และน้อยสุด 22 ปี (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามอายุ

กลุ่มอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
น้อยกว่า 30 ปี	27	10.84	
30 – 40 ปี	59	23.70	
41 – 50 ปี	76	30.52	อายุเฉลี่ย 45.96 ปี
51 – 60 ปี	64	25.70	อายุน้อยสุด 22 ปี
มากกว่า 60 ปี	23	9.24	อายุสูงสุด 73 ปี
รวม	249	100.00	

3. ระดับการศึกษา จากการศึกษานักเรียนตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา/ไม่เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 62.65 รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมตอนปลาย/ปวช. ปริญญาตรี/โท และปวส. คิดเป็นร้อยละ 14.06, 10.84, 8.03 และ 4.42 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา/ไม่เรียนหนังสือ	156	62.65
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	14.06
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	27	10.84
ปวส.	11	4.42
ปริญญาตรี/ปริญญาโท	20	8.03
รวม	249	100.00

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาประชากรตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 4 คน คิดเป็นร้อยละ 77.90 รองลงมามีสมาชิกในครัวเรือน 5 – 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน ต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 8 คน ส่วนอายุของสมาชิกในครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 15 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.70 รองลงมามีอายุต่ำกว่า 15 ปี และมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ 5.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและอายุของสมาชิกในครัวเรือน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 3.88 คน
1 – 4 คน	194	77.90	ต่ำสุด 1 คน
5 – 8 คน	55	22.10	สูงสุด 8 คน
รวม	249	100.00	
อายุของสมาชิกในครัวเรือน			
ต่ำกว่า 15 ปี	169	17.50	
15 – 60 ปี	741	76.70	
มากกว่า 60 ปี	56	5.80	
รวม	966	100.00	

5. อาชีพหลัก จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 86.75 ได้แก่ การทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน และสวนผลไม้ เป็นต้น รองลงมาอาชีพนอกภาคเกษตร ได้แก่ พนักงานเอกชน/รับราชการ รับจ้าง เจ้าของกิจการส่วนตัว และอื่นๆ (หัตถกรรม, นักศึกษา) คิดเป็นร้อยละ 4.82, 4.42, 3.21 และ 0.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตร	216	86.75
นอกภาคเกษตร	33	13.25
พนักงานเอกชน/รับราชการ	12	4.82
รับจ้าง	11	4.42
เจ้าของกิจการส่วนตัว	8	3.21
อื่นๆ (หัตถกรรม/นักศึกษา)	2	0.80
รวม	249	100.00

6. อาชีพรอง จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 85.14 มีเพียงร้อยละ 14.86 ที่มีอาชีพรอง โดยอาชีพรองที่มีได้แก่ ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 6.02 ได้แก่ การเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ การปลูกผัก ฯลฯ รองลงมาอาชีพรับจ้าง เจ้าของกิจการส่วนตัว และอื่นๆ (ขายประกันชีวิต, ตัวแทนขายสินค้าขายตรง) คิดเป็นร้อยละ 4.42, 2.81 และ 1.61 ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามอาชีพรอง

อาชีพรอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	212	85.14
มีอาชีพรอง	37	14.86
เกษตรกรและเลี้ยงสัตว์	15	6.02
รับจ้าง	11	4.42
เจ้าของกิจการส่วนตัว	7	2.81
อื่นๆ (ขายประกัน, ตัวแทนขายตรง)	4	1.61
รวม	249	100.00

7. รายได้ของครัวเรือน จากการศึกษพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีต่ำกว่า 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.79 รองลงมาได้ 150,000 – 250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.37 และ 8.84 ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ย 173,420 บาท ต่ำสุด 50,000 บาท และสูงสุด 350,000 บาท (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครัวเรือนต่อปี

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
ต่ำกว่า 150,000 บาท	119	47.79	เฉลี่ย 173,420 บาท
150,000 – 250,000 บาท	108	43.37	ต่ำสุด 50,000 บาท
มากกว่า 250,000 บาท	22	8.84	สูงสุด 350,000 บาท
รวม	249	100.00	

8. การตั้งถิ่นฐาน จากการศึกษพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่เกิด คิดเป็นร้อยละ 72.70 และอพยพมาจากพื้นที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 27.30 โดยอพยพมาจากพื้นที่อื่นๆภายในจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 19.28 ได้แก่ จากตำบลอื่นๆในอำเภอสิชล เช่น ตำบลเสาภา ตำบลเป็ลียน ตำบลฉลอง ตำบลสี่ขีด และจากอำเภอขนอม อำเภอเมือง อำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอท่าศาลา อำเภอทุ่งสง และอพยพมาจากต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 8.02 ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร พัทลุง สงขลา กาญจนบุรี และยโสธร ซึ่งระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของประชากรตัวอย่างใน

พื้นที่ตำบลเทพราชพบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาตั้งถิ่นฐาน 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.10 รองลงมา มีระยะเวลาตั้งถิ่นฐาน 51–60 ปี 31–40 ปี 21–30 ปี 11–20 ปี มากกว่า 60 ปี และ 1–10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.49, 16.06, 12.85, 12.05, 7.23 และ 5.22 ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 39.84 ปี ต่ำสุด 5 ปี และสูงสุด 71 ปี (ตารางที่ 12)

ตาราง 12 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการตั้งถิ่นฐาน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
การตั้งถิ่นฐาน			
เกิดที่นี่	181	72.70	
อพยพมาจากที่อื่น	68	27.30	
มาจากภายในจังหวัด	48	19.28	
มาจากต่างจังหวัด	20	8.02	
รวม	249	100.00	
ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน			
1 – 10 ปี	13	5.22	
11 – 20 ปี	30	12.05	
21 – 30 ปี	32	12.85	เฉลี่ย 39.84 ปี
31 – 40 ปี	40	16.06	ต่ำสุด 5 ปี
41 – 50 ปี	69	24.10	สูงสุด 71 ปี
51 – 60 ปี	56	22.49	
มากกว่า 60 ปี	18	7.23	
รวม	249	100.00	

9. ภาวะผู้นำจากการศึกษาภาวะผู้นำพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์หรือเคยได้รับโอกาสเป็นผู้นำในการประชุม รมรงค์ หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 85.10 และมีเพียงร้อยละ 14.90 ที่เคยได้รับบทบาทในการเป็นผู้นำ ส่วนใหญ่เคยเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) คิดเป็นร้อยละ 5.24 รองลงมาเคยเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้ใหญ่บ้านและตัวแทนหมู่บ้านในการเฝ้าระวังเท่านั้น และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 4.02, 2.02 และ 0.80 ตามลำดับ

จากการศึกษาความเชื่อถือในตัวผู้นำชุมชนของประชากรตัวอย่างพบว่า โดยส่วนใหญ่ให้ความเชื่อถือต่อผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 64.66 รองลงมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนัน และไม่ให้ความเชื่อถือกับผู้นำกลุ่มใด คิดเป็นร้อยละ 18.87, 16.06 และ 0.40 ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ที่เคยได้รับบทบาทเป็นผู้นำชุมชน		
ไม่เคย	212	85.10
เคย	37	14.90
ผู้ใหญ่บ้าน	5	2.02
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	2	0.80
อบต.	2	0.80
อสม.	10	4.02
อปพร.	13	5.24
ตัวแทนหมู่บ้านในการเฝ้าระวังและเตือนภัย	5	2.02
รวม	249	100.00
ความเชื่อถือในผู้นำชุมชน		
ผู้ใหญ่บ้าน	161	64.66
อบต.	47	18.87
กำนัน	40	16.06
ไม่เชื่อถือในผู้นำ	1	0.40
รวม	249	100.00

10. ประสบการณ์ในการได้รับความเสียหายจากอุทกภัย จากการศึกษาประชากรตัวอย่างในพื้นที่ตำบลเทพราชถึงประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่พบว่า ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 93.17 และมีเพียงร้อยละ 6.83 ไม่เคยได้รับประสบการณ์ความเสียหายจากอุทกภัย เนื่องจากมีการตั้งบ้านเรือนหรือพื้นที่ทางการเกษตรอยู่ในที่สูง ไม่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม ซึ่งส่วนใหญ่เคยได้รับประสบการณ์ภัยพิบัติอุทกภัย 2 ครั้ง คือ ในปีพ.ศ.2551 และปีพ.ศ.2554 คิดเป็นร้อยละ 79.52

และ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.65 ความเสียหายที่ได้รับส่วนใหญ่ ได้แก่ ด้านการเกษตร (สวนยางพารา สวนผลไม้) คิดเป็นร้อยละ 61.04 รองลงมาความเสียหายด้านที่อยู่อาศัย สิ่งสาธารณประโยชน์ ปศุสัตว์ และความเสียหายด้านอื่นๆ (ภาพผนวกที่ ค1, ค2 และค3) คิดเป็นร้อยละ 21.28, 9.24, 7.63 และ 4.02 ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย		
ไม่เคย	17	6.83
เคย	232	93.17
จำนวน 1 ครั้ง	34	13.65
จำนวน 2 ครั้ง	198	79.52
รวม	249	100.00
ความเสียหาย *		
ด้านการเกษตร	152	61.04
ด้านที่อยู่อาศัย	53	21.28
ด้านสิ่งสาธารณประโยชน์	23	9.24
ด้านปศุสัตว์	19	7.63
ด้านอื่นๆ (เครื่องใช้ครัวเรือน, รถจักรยานต์)	10	4.02

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

11. การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยอุทกภัย จากการศึกษาประชากรตัวอย่างเกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยอุทกภัยพบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเตือนภัยอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 98.00 และไม่เคยได้รับข่าวสารเตือนภัยมีเพียง ร้อยละ 2.00 ซึ่งช่องทางที่ประชากรตัวอย่างได้รับข่าวสารเตือนภัยอุทกภัยมากที่สุดคือ สื่อวิทยุ/โทรทัศน์/หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 66.27 รองลงมาจาก กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./อปพร. ปก.จังหวัดและเพื่อนบ้านญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 20.08, 12.45 และ 3.21 ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย
อุทกภัย

การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	5	2.00
เคย *	244	98.00
วิทยุ/โทรทัศน์/หนังสือพิมพ์	165	66.27
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./อปพร.	50	20.08
ปก.จังหวัด	31	12.45
เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง	8	3.21
รวม	249	100.00

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

12. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดเวรยามเฝ้าระวังภัยอุทกภัย ดิน โคลนถล่ม ร้อยละ 54.20 และเข้ารับการอบรมเป็นอาสาสมัครอปพร. หมู่บ้าน น้อยที่สุด ร้อยละ 22.90 โดยมีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.02 คะแนน ต่ำสุด 0 คะแนน และสูงสุด 5 คะแนน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 16)

12.1 การร่วมในการประชุมหารือถึงแนวทางในการรับมืออุทกภัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างไม่เคยมีส่วนร่วมในการประชุมหารือถึงแนวทางในการรับมืออุทกภัยร้อยละ 57.83 มีเพียงร้อยละ 42.17 ที่เคยเข้าร่วมประชุมเพื่อหารือถึงแนวทางในการรับมืออุทกภัย โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครศรีธรรมราช (ปก.) และมีเจ้าหน้าที่ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าร่วมร่วมจัดประชุมหารือถึงแนวทางในการรับมือกับอุทกภัยร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านในพื้นที่ด้วย

12.2 การเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย รวมถึงแนวทางการปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย ซึ่งประชากรตัวอย่างที่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม และแนวทางการปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 51.40 ส่วนที่เคยมีส่วนร่วมในการเข้าฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ

48.60 ซึ่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มาให้ความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย และแนวทางในการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

12.3 การเข้าร่วมซ้อมแผนในการรับมือ อพยพเมื่อเกิดอุทกภัยในพื้นที่ รวมถึงการอบรมวิธีการใช้อุปกรณ์กู้ภัยต่างๆ ซึ่งประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วม ร้อยละ 65.86 และกลุ่มที่เคยเข้ามามีส่วนร่วมในการซ้อมแผนรับมือ และอพยพเมื่อเกิดอุทกภัย รวมถึงการอบรมวิธีการใช้อุปกรณ์กู้ภัยต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 34.14 โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมกับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ของหมู่บ้านในการซ้อมอพยพเมื่อเกิดอุทกภัย และกรมทรัพยากรธรณีเข้ามาติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนและให้ข้อมูลถึงวิธีการใช้แก่ชาวบ้านในพื้นที่

12.4 เข้าร่วมการอบรมเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ของหมู่บ้าน ซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมอปพร.หมู่บ้าน ร้อยละ 77.10 มีเพียงร้อยละ 22.90 ที่เคยเข้ารับหรือผ่านการฝึกอบรมเป็นอปพร.ของหมู่บ้าน

12.5 การจัดเวรยามเฝ้าระวังภัยอุทกภัย ดิน โคลนถล่ม เมื่อมีพายุหรือฝนตกติดต่อกันหลายวัน หรือได้รับประกาศเตือนภัย ซึ่งประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เคยร่วมกับผู้นำชุมชน และอปพร.ของหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นเวรยามในการเฝ้าระวังภัยอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก ดิน โคลนถล่ม เมื่อมีพายุหรือฝนตกติดต่อกันหลายวัน คิดเป็นร้อยละ 54.20 และกลุ่มประชากรที่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการจัดเวรยามเฝ้าระวังภัย คิดเป็นร้อยละ 45.80

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย

กิจกรรม	จำนวน (คน)		ร้อยละ	
	ไม่เคย	เคย	ไม่เคย	เคย
1. การประชุมหารือถึงแนวทางในการรับมือ อุทกภัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหรือ ภาคเอกชน	144	105	57.83	42.17
2. การเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อุทกภัย รวมถึงแนวทางการปฏิบัติตน เมื่อเกิดเหตุอุทกภัย	128	121	51.40	48.60
3. การซ่อมแซมในการรับมือ อพยพเมื่อเกิด อุทกภัยในพื้นที่ รวมถึงการอบรมวิธีการใช้ อุปกรณ์กู้ภัยต่างๆ เช่น เสื้อชูชีพ การใช้เรือ ระดับการเตือนภัย เป็นต้น	164	85	65.86	34.14
4. เข้ารับการอบรมเป็นอาสาสมัคร อปพร. หมู่บ้าน	192	57	77.10	22.90
5. การจัดเวรยามเฝ้าระวังภัยอุทกภัย ดินโคลน ถล่ม เมื่อมีพายุหรือฝนตกติดต่อกันหลายวัน	114	135	45.80	54.20
คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน สูงสุด 5 คะแนน เฉลี่ย 2.02 คะแนน				

ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย โดยใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับการมีส่วนร่วม พบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยหรือมีส่วนร่วมในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 65.46 และมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยหรือมีส่วนร่วมในระดับสูง ร้อยละ 35.54 (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติอุทกภัย

ระดับการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	163	65.46
ระดับสูง	86	35.54
รวม	249	100.00

13. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นๆ ในการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย การเข้าช่วยเหลือช่วงที่เกิดอุทกภัย และการช่วยเหลือหลังจากเกิดอุทกภัย จากการศึกษาประชากรตัวอย่างในการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเตรียมความพร้อมของชุมชนก่อนเกิดอุทกภัย การเข้าช่วยเหลือระหว่างที่เกิดอุทกภัย และการช่วยเหลือฟื้นฟูหลังจากเกิดอุทกภัย พบว่าส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนช่วยเหลือหลังจากเกิดอุทกภัย ร้อยละ 84.70 และได้รับการสนับสนุนในการติดตั้งระบบเตือนภัยเครื่องวัดปริมาณน้ำฝน รวมถึงการอธิบายวิธีการใช้อุปกรณ์ น้อยที่สุด ร้อยละ 32.90 โดยมีคะแนนการสนับสนุนเฉลี่ย 7.70 คะแนน ต่ำสุด 2 คะแนน และสูงสุด 12 คะแนน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 18)

13.1 การร่วมวางแผนกับชาวบ้านในพื้นที่เพื่อหาแนวทางในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตนั้นพบว่า ประชากรตัวอย่างร้อยละ 51.40 ไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 48.60 เคยได้รับการสนับสนุนในการร่วมวางแผน เพื่อหาแนวทางในการรับมืออุทกภัย โดยหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และกรมทรัพยากรน้ำร่วมกับผู้นำในชุมชนและชาวบ้านเพื่อหาหรือวางแผนถึงแนวทางในการรับมือกับภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่

13.2 การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัยพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนในด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 53.00 และเคยได้รับการสนับสนุนในการให้ความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 47.00 ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้ได้แก่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับผู้นำในชุมชน

13.3 การติดตั้งระบบเตือนภัย เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน สัญญาณเตือนภัย รวมถึงอธิบายวิธีการใช้อุปกรณ์เตือนภัยแก่ชาวบ้านในพื้นที่พบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนในด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 67.10 และร้อยละ 32.90 เคยได้รับการสนับสนุนในการติดตั้งระบบเตือนภัย เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน รวมถึงการอธิบายวิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ โดยหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนได้แก่ กรมทรัพยากรธรณี ที่เข้ามาติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ และกรมทรัพยากรน้ำเข้ามาติดตั้งสถานีเตือนภัย(รหัสที่ตั้ง STN0213) ในพื้นที่หมู่ที่ 10 บ้านเขยบนพร้อมกับอธิบายถึงวิธีสังเกตสัญญาณไฟที่แจ้งเตือนให้ตัวแทนชาวบ้านทราบ

13.4 การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือในการเตรียมรับมืออุทกภัยพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนในด้านนี้ ร้อยละ 61.04 และร้อยละ 38.96 เคยได้รับการสนับสนุนเครื่องมือในการเตรียมรับมืออุทกภัย เช่น เรือ เสื้อชูชีพ ไฟฉาย วิหุ เป็นต้น โดยหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในด้านนี้ได้แก่ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มูลนิธิต่างๆ ครอบครัวยาว 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เป็นต้น

13.5 การขุดลอกคู คลอง ฝังท่อระบายน้ำในพื้นที่ เพื่อให้น้ำไหลได้สะดวกพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.88 เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 30.12 ที่ไม่เคยได้รับการสนับสนุน โดยการใช้งบ SME เป็นเงินทุนในการขุดลอกคู คลอง และฝังท่อระบายน้ำ ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นผู้ดำเนินการร่วมกับกรมพัฒนาที่ดินและกรมชลประทาน

13.6 การอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย เมื่อเกิดเหตุอุทกภัยในพื้นที่พบว่า ประชากรตัวอย่างที่เคยได้รับการช่วยเหลืออพยพคนออกนอกพื้นที่เสี่ยงภัย คิดเป็นร้อยละ 62.25 โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ 10 และ 15 ที่เกิดน้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่มในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในการอพยพ ได้แก่ ทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน อปพร.หมู่บ้าน และมูลนิธิต่างๆ อำเภอลี้และอำเภอใกล้เคียงเคยได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์กู้ภัย เช่น เรือ เสื้อชูชีพ เชือก จากมูลนิธิเพื่อนพึ่ง(ภา)ยามยาก และผู้ว่าราชการจังหวัด ช่วยกันอพยพชาวบ้านไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราวที่โรงเรียนบ้านเขย หมู่ที่ 10 บ้านเขยบน ตำบลเทพราช และร้อยละ 37.75 ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือในการอพยพ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่สูง ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม

13.7 การช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 79.52 เคยได้รับการช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ในช่วงที่ประสบอุทกภัย และช่วงฟื้นฟูความเสียหายหลังจากอุทกภัย และร้อยละ 20.48 ไม่เคย

ได้รับการช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค โดยหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาช่วยเหลือ ได้แก่ สิ่งของพระราชทานจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร มูลนิธิต่างๆทั้งภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง เช่น มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ เจ้าหน้าที่เหล่ากาชาดจังหวัดนครศรีธรรมราช ฯลฯ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ครอบคลุมครัวทั่ว 3 ฯลฯ และโรงพยาบาลสิชลร่วมกับอนามัยตำบลเทพราชในการแจกจ่ายยาสามัญเบื้องต้น รวมถึงการตรวจสอบสุขภาพให้กับผู้ประสบภัย

13.8 การเข้ามาดูแลตรวจสอบสุขภาพร่างกาย และจิตใจให้ชาวบ้านที่ประสบภัยพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 77.50 เคยได้รับการตรวจสอบสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ในช่วงระหว่างเกิด และหลังเกิดอุทกภัยโดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง และร้อยละ 22.50 ไม่เคยได้รับการดูแลตรวจสอบสุขภาพในช่วงระหว่างเกิด และหลังเกิดอุทกภัย โดยมีเจ้าหน้าที่จากอนามัยเทพราช ร่วมกับโรงพยาบาลสิชล และโรงพยาบาลขนอม เข้ามาตรวจสอบสุขภาพให้กับชาวบ้านที่พักพิงอยู่ที่ศูนย์อพยพชั่วคราวโรงเรียนบ้านเขื่อน หมู่ที่ 10 บ้านเขื่อนบน ตำบลเทพราช

13.9 การรายงานข่าวความคืบหน้าสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องพบว่า ประชากรตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 81.90 ได้รับข่าวสารความคืบหน้าสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จากสถานีวิทยุ และโทรทัศน์ช่องต่างๆ รวมทั้งการประกาศเสียงตามสายของผู้นำชุมชน และอปพร.ในพื้นที่ และร้อยละ 18.10 ไม่เคยได้รับความข่าวสารความคืบหน้าสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้น

13.10 การสร้างและซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน สะพาน รวมทั้งสถานที่สาธารณะที่ได้รับการความเสียหายจากอุทกภัยพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.50 เคยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนและร้อยละ 22.50 ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือในด้านนี้ ซึ่งหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ ทหารช่าง หน่วยงานของภาครัฐ เช่น กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร งบโครงการ SME ของรัฐบาลเข้ามาซ่อมแซมถนน สะพาน ในการสัญจร ส่วนภาคเอกชน ได้แก่ ครอบคลุมครัวทั่ว 3 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และหน่วยงานอื่นๆร่วมกับทหารช่างในการสร้างและซ่อมแซมที่พักอาศัยของชาวบ้านที่ได้รับความเสียหาย (ภาพผนวกที่ 4)

13.11 เงินทุนช่วยเหลือหลังจากเกิดเหตุอุทกภัยพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.70 เคยได้รับเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะเงินช่วยเหลือเบื้องต้นครัวเรือนละ 5,000 บาท ของรัฐบาล และร้อยละ 15.30 ของประชากรตัวอย่างที่ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือในส่วนนี้

13.12 การช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่ได้รับ ความเสียหายจากอุทกภัยพบว่า ประชากรตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 64.70 เคยได้รับการช่วยเหลือ และร้อยละ 35.30 ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช สัตว์ และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ หลังจากประสบอุทกภัย โดยมีสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนาให้การช่วยเหลือในด้านเมล็ดพันธุ์พืชผัก รวมถึงกรมวิชาการเกษตรและธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) ให้การช่วยเหลือในด้านพันธุ์พืช สัตว์ และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่เสียหาย เป็นต้น

ตารางที่ 18 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามการได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นๆในการรับมือกับอุทกภัย

การสนับสนุนช่วยเหลือ	จำนวน (คน)		ร้อยละ	
	ไม่เคย	เคย	ไม่เคย	เคย
1. การร่วมวางแผนกับชาวบ้านในพื้นที่เพื่อหาแนวทางในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต	128	121	51.40	48.60
2. การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัย	132	117	53.00	47.00
3. การติดตั้งระบบเตือนภัย เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน สัญญาณเตือนภัย รวมถึงอธิบายวิธีการใช้อุปกรณ์เตือนภัยแก่ชาวบ้านในพื้นที่	167	82	67.10	32.90
4. การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือในการเตรียมรับมืออุทกภัย	152	97	61.04	38.96
5. การขุดลอกคู คลอง ฟุ้งท่อระบายน้ำในพื้นที่ เพื่อให้น้ำไหลได้สะดวก	75	174	30.12	69.88
6. การอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย	94	155	37.75	62.25

ตารางที่ 18 (ต่อ)

การสนับสนุนช่วยเหลือ	จำนวน (คน)		ร้อยละ	
	ไม่เคย	เคย	ไม่เคย	เคย
7. การช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค	51	198	20.48	79.82
8. การเข้ามาดูแลตรวจสุขภาพร่างกาย และจิตใจให้ชาวบ้านที่ประสบภัย	56	193	22.50	77.50
9. การรายงานข่าวความคับหน้าสถานการณ์ อุทกภัยที่เกิดขึ้นให้ชาวบ้านทราบอย่างต่อเนื่อง	45	204	18.10	81.90
10. การสร้างและซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน สะพาน รวมทั้งสถานที่สาธารณะที่ได้รับ ความเสียหาย	56	193	22.50	77.50
11. เงินทุนช่วยเหลือหลังจากเกิดเหตุอุทกภัย	38	211	15.30	84.70
12. การช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่ได้รับ ความเสียหายจากอุทกภัย	88	161	35.30	64.70
คะแนนต่ำสุด 2 คะแนน สูงสุด 12 คะแนน เฉลี่ย 7.70 คะแนน				

ระดับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติและหน่วยงานอื่นๆในการรับมือกับอุทกภัย โดยใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับการสนับสนุน พบว่า ประชาชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยหรือมีระดับการได้รับการสนับสนุนสูง ร้อยละ 58.23 และมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยหรือมีระดับการได้รับการสนับสนุนต่ำ ร้อยละ 41.77 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นๆในการรับมือกับอุทกภัย

ระดับการได้รับการสนับสนุน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	104	41.77
ระดับสูง	145	58.23
รวม	249	100.00

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

จากการศึกษาความรู้ของประชากรตัวอย่างเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย พบว่าประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกมากที่สุดคือ ข้อ 2 อุทกภัยมีสาเหตุมาจากธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเองไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ร้อยละ 91.60 และตอบถูกน้อยที่สุดคือ ข้อ 3 ภัยพิบัติอุทกภัยจะเกิดเฉพาะช่วงฤดูฝนของทุกปีเท่านั้น ร้อยละ 70.70 โดยมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 8.40 คะแนน มีคะแนนต่ำสุด 2 คะแนน และสูงสุด 10 คะแนน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 20)

1. อุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากการที่ระดับน้ำสูงกว่าปกติจนเกินขีดความสามารถของชุมชนจะรับได้ทำให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 89.60 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 10.40 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบดีว่าอุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากระดับน้ำที่สูงกว่าปกติ และสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินซึ่งอาจเนื่องมาจากประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในอดีต และการเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับอุทกภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. อุทกภัยมีสาเหตุจากธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเอง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 91.60 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 8.40 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบดีว่า อุทกภัยมีสาเหตุจาก

ธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเองไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในอดีต

3. ภัยพิบัติอุทกภัยจะเกิดเฉพาะช่วงฤดูฝนของทุกปีเท่านั้น

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 70.70 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 29.30 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบดีว่าภัยพิบัติอุทกภัยไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะช่วงฤดูฝนของทุกปี อาจเนื่องมาจากประสบการณ์จากเหตุการณ์อุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่มในปีพ.ศ.2554 ซึ่งเกิดขึ้นช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูร้อนของภาคใต้ ไม่ใช่ฤดูฝน

4. มนุษย์ไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดภัยพิบัติอุทกภัย

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 75.50 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 24.50 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่ามนุษย์เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภัยพิบัติอุทกภัย เช่น การตัดไม้ทำลายป่า บุกรุกพื้นที่ต้นน้ำ การสร้างเขื่อน เป็นต้น

5. สาเหตุของการเกิดอุทกภัยในตำบลเทพราชในปีพ.ศ. 2554 เนื่องมาจากมีพายุฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 87.15 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 12.85 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า สาเหตุของการเกิดอุทกภัยในตำบลเทพราชในปีพ.ศ.2554 ช่วงวันที่ 24 มีนาคม – 2 เมษายน เนื่องมาจากมีพายุฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่มในพื้นที่หมู่ 10 บ้านเขินบน และหมู่ 15 บ้านสามเทพ สร้างความเสียหายอย่างหนักต่อพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัย

6. น้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลัน เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน จนทำให้พื้นดินและต้นไม้อุ้มน้ำไม่ไหวไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว มีอำนาจทำลายล้างรุนแรง

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 87.95 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 12.05 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบดีว่า น้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลันเกิดจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน จนทำให้พื้นดินและต้นไม้อุ้มน้ำไม่ไหวไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว สร้างความเสียหายให้กับที่อยู่อาศัย และพื้นที่การเกษตรอย่างหนัก โดยกลุ่มประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่เคยประสบกับอุทกภัยน้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่มในปี พ.ศ.2554 โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ 10 บ้านเขยนบน และหมู่ 15 บ้านสามเทพ ที่ได้รับความเสียหายอย่างหนักจากภัยพิบัตินี้

7. การตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าบนภูเขา เพื่อทำสวนยาง สวนผลไม้ ฯลฯ เมื่อมีฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน ส่งผลให้ความรุนแรงของน้ำที่ไหลลงจากภูเขามีความรุนแรงสูงขึ้น และเป็นสาเหตุให้เกิดดินถล่มด้วย

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 86.75 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 13.25 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบดีว่า การตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าบนภูเขา เพื่อทำสวนยาง สวนผลไม้ ฯลฯ นั้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม เมื่อมีฝนตกติดต่อกันหลายวัน แต่ก็มีประชากรตัวอย่างบางส่วนที่คิดว่า การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม เพราะว่าจากเหตุการณ์อุทกภัยในพื้นที่ปีพ.ศ.2554 ที่ผ่านมามีดินโคลนถล่มบนภูเขาในส่วนที่ยังเป็นป่าสมบูรณ์หรือชาวบ้านเรียกว่า ป่าแก่ ก่อนที่จะถล่มลงมาทับพื้นที่สวนยางพาราที่อยู่เชิงเขาด้านล่าง

8. อุทกภัยที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติมนุษย์สามารถที่จะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 74.30 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 25.70 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า อุทกภัยที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติมนุษย์ไม่สามารถที่จะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ แต่สามารถบรรเทาความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัยให้รุนแรงน้อยลงได้

9. การปลูกบ้านหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ใกล้แหล่งน้ำและอยู่ในพื้นที่ลุ่ม จะทำให้มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากอุทกภัย

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 89.56 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 10.44 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบดีว่า การสร้างบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ใกล้แหล่งน้ำและอยู่ในพื้นที่ลุ่ม จะทำให้มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากอุทกภัย เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์จากอุทกภัยในอดีต ที่สังเกตเห็นว่าบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม และใกล้ลำคลองได้รับความเสียหายมากกว่าบ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในที่สูง

10. อุทกภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความรุนแรง และจำนวนครั้งที่เกิดสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาภาวะโลกร้อน

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 86.35 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 13.65 ส่วนใหญ่กลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบดีว่า อุทกภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความรุนแรง และจำนวนครั้งที่เกิดสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาภาวะโลกร้อน เนื่องจากประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารพยากรณ์อากาศเป็นประจำ และเคยมีประสบการณ์จากอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. 2554 ที่เป็นช่วงฤดูร้อนไม่เคยมีเหตุการณ์อุทกภัยเกิดขึ้นช่วงนี้ในอดีตมาก่อน

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

คำถามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย	ตอบถูก		ตอบผิด		\bar{X}	S.D.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. อุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากการที่ระดับน้ำสูงกว่าปกติจนเกินขีดความสามารถของชุมชนจะรับได้ทำให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน	223	89.60	26	10.40	0.90	0.31
2. อุทกภัยมีสาเหตุจากธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเองไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้	228	91.60	21	8.40	0.92	0.28
3. ภัยพิบัติอุทกภัยจะเกิดเฉพาะช่วงฤดูฝนของทุกปีเท่านั้น	176	70.70	73	29.30	0.71	0.46
4. มนุษย์ไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดภัยพิบัติอุทกภัย	188	75.50	61	24.50	0.76	0.43

ตารางที่ 20 (ต่อ)

คำถามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย	ตอบถูก		ตอบผิด		\bar{X}	S.D.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
5. สาเหตุของการเกิดอุทกภัยในตำบลเทพราช ในปี พ.ศ. 2554 เนื่องมาจากมีพายุฝนตกหนัก ติดต่อกันเป็นเวลานาน	217	87.15	32	12.85	0.87	0.34
6. น้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลัน เป็น สภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจาก ฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน จนทำให้พื้นดินและต้นไม้อุ้มน้ำไม่ไหว ไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว มีอำนาจทำลายล้างรุนแรง	219	87.95	30	12.05	0.88	0.33
7. การตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าบนภูเขา เพื่อทำสวน ยาง สวนผลไม้ ฯลฯ เมื่อมีฝนตกหนักติดต่อกัน หลายวัน ส่งผลให้ความรุนแรงของน้ำที่ ไหลลงจากภูเขามีความรุนแรงสูงขึ้น และ เป็นสาเหตุให้เกิดดินถล่มด้วย	216	86.75	33	13.25	0.87	0.34
8. อุทกภัยที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติมนุษย์สามารถ ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้	185	74.30	64	25.70	0.75	0.44
9. การปลูกบ้านหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ใกล้ แหล่งน้ำและอยู่ในพื้นที่ลุ่ม จะทำให้มีความ เสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากอุทกภัย	223	89.56	26	10.44	0.90	0.31
10. อุทกภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความรุนแรง และจำนวนครั้งที่เกิดสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ ในอดีตซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหา ภาวะโลกร้อน	215	86.35	34	13.65	0.86	0.34
รวม					8.40	3.58

หมายเหตุ คะแนนต่ำสุด 2 คะแนน สูงสุด 10 คะแนน

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติอุทกภัย ของประชากร
ตัวอย่างในพื้นที่ศึกษามาแบ่งระดับความรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ถ้าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย
($\bar{X}=8.40$) หมายถึงประชากรตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัยอยู่ในระดับสูง และถ้า
คะแนนที่ได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย หมายถึง ประชากรตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัยอยู่ใน

ระดับต่ำ จากการศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัยอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54.60 และมีความรู้อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 45.40 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	113	45.40
สูง	136	54.60
รวม	249	100.00

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

จากการศึกษาระดับความรู้ของประชากรตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกมากที่สุด คือ ข้อ 2 การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยลดการพังทลายของหน้าดินเมื่อเกิดอุทกภัยได้ ร้อยละ 88.40 และตอบถูกน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้ ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม ร้อยละ 62.20 โดยมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 7.57 คะแนน ต่ำสุด 3 คะแนน และสูงสุด 10 คะแนน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 22)

1. การอนุรักษ์ดินและน้ำหมายถึง การใช้ประโยชน์ที่ดินและน้ำอย่างเหมาะสมและคุ้มค่ามากที่สุด

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 81.50 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 18.50 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ที่ทราบดีว่า การอนุรักษ์ดินและน้ำคือ การใช้ประโยชน์ที่ดินและน้ำอย่างเหมาะสมคุ้มค่ามากที่สุด เช่น พื้นที่ป่าก็ควรอนุรักษ์ไว้เป็นต้นน้ำลำธารไม่บุกรุกเพื่อทำการเกษตร

2. การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยลดการพังทลายของหน้าดินเมื่อเกิดอุทกภัยได้

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 88.40 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 11.60 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ที่ทราบดีว่า การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยลดการพังทลายของหน้าดินเมื่อเกิดอุทกภัยได้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มประชากร

ตัวอย่างเคยมีประสบกับภัยพิบัติอุทกภัย ดิน โคลนถล่มในปีพ.ศ.2554 จึงทำให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ดินและน้ำ ประกอบกับการเข้ามาจัดอบรมของหน่วยงานต่างๆ ในการให้ความรู้

3. การไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร ถือเป็น การอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ช่วยดูดซับกักเก็บน้ำไว้ในดิน

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 71.50 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 28.50 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า การไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร สวนยางพารา สวนผลไม้ ฯลฯ ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ช่วยดูดซับกักเก็บน้ำไว้ในดิน ช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดน้ำป่าไหลหลาก และดิน โคลนถล่มได้ เมื่อมีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน เนื่องมาจากกลุ่มประชากรตัวอย่างเคยมีประสบกับภัยพิบัติอุทกภัย ดิน โคลนถล่มในปี พ.ศ. 2554 จึงเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พื้นที่ป่า

4. อุทกภัยที่เกิดขึ้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 77.90 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 22.10 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

5. การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้ ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 62.20 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 37.80 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้ ไม่ใช่วิธีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม ควรจะอนุรักษ์พื้นที่ป่าไว้เป็นแหล่งต้นน้ำ อาจเนื่องมาจากประชากรตัวอย่างเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัย ดิน โคลนถล่มในปีพ.ศ.2554 จากการพังทลายของหน้าดินบริเวณที่มีการบุกรุกทำสวนยางพารา เคลื่อนตัวลงสู่ที่ราบต่ำสร้างความเสียหายแก่พื้นที่เกษตร และที่อยู่อาศัย

6. การไม่บุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำการเกษตร ช่วยให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 80.30 และ ตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 19.70 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า การไม่บุกรุกพื้นที่ป่า

ต้นน้ำเพื่อทำการเกษตร ช่วยให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี เพราะพื้นที่ป่าจะช่วยดูดซับน้ำฝนเก็บไว้ และค่อยปล่อยให้ไหลออกมา เนื่องจากกลุ่มประชากรตัวอย่างมีการติดตามข่าวสาร ซึ่งอาจจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ จากสื่อต่างๆ

7. การปลูกป่าไม้ใช้วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ถูกต้องวิธี

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 64.70 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 35.30 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า การปลูกป่าเป็นวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ถูกต้องวิธี เพราะป่าจะช่วยดูดซับน้ำเก็บไว้ในฤดูฝน และค่อยๆปล่อยออกมาในฤดูแล้ง

8. การปลูกหญ้าแฝกช่วยป้องกันการพังทลายของดินได้

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 86.80 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 13.20 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า การปลูกหญ้าแฝกช่วยป้องกันการพังทลายของดินได้ เนื่องจากกลุ่มประชากรตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของหญ้าแฝกที่สามารถช่วยลดการพังทลายของหน้าดินได้ จากสื่อและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการเกษตร โครงการชัชพัฒนา เป็นต้น

9. การสร้างฝายขนาดเล็ก ฝายแม้ว ในพื้นที่ต้นน้ำถือเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำอีกวิธีหนึ่ง

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 79.10 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 20.90 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า การสร้างฝายขนาดเล็ก ฝายแม้ว ในพื้นที่ต้นน้ำถือเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากกลุ่มประชากรตัวอย่างเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการสร้างฝายขนาดเล็กในพื้นที่ต้นน้ำเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมจากสื่อและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

10. การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ยางพารา ไม้ผล ในที่ลาดเชิงเขาสามารถจะช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดินได้ดีที่สุด เมื่อเกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ตอบคำถามถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 64.70 และตอบคำถามผิด คิดเป็นร้อยละ 35.30 ส่วนใหญ่ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ทราบว่า การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ยางพาราหรือไม้ผล ในที่ลาดเชิงเขาไม่สามารถช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดิน เมื่อเกิดฝนตก

นักคิดต่อกันหลายวัน เนื่องมาจากประชากรตัวอย่างเคยประสบกับภัยพิบัติอุทกภัย ดินโคลนถล่ม ในปีพ.ศ.2554 จากการพังทลายของหน้าดินบริเวณที่มีการบุกรุกทำสวนยางพารา เคลื่อนตัวลงสู่ที่ราบต่ำสร้างความเสียหายแก่พื้นที่เกษตร และที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน

ตารางที่ 22 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

คำถามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ตอบถูก		ตอบผิด		\bar{X}	S.D.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. การอนุรักษ์ดินและน้ำหมายถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินและน้ำอย่างเหมาะสมและคุ้มค่าที่สุด	203	81.50	46	18.50	0.82	0.39
2. การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดการพังทลายของหน้าดินเมื่อเกิดอุทกภัยได้	220	88.40	29	11.60	0.88	0.32
3. การไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร ถือเป็น การอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ช่วยลดซบกัดเก็บน้ำไว้ในดิน	178	71.50	71	28.50	0.71	0.45
4. อุทกภัยที่เกิดขึ้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	194	77.90	55	22.10	0.78	0.42
5. การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้ ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม	155	62.20	94	37.80	0.62	0.49
6. การไม่บุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำการเกษตรช่วยให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี	200	80.30	49	19.70	0.80	0.40
7. การปลูกป่าไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ถูกวิธี	161	64.70	88	35.30	0.65	0.48
8. การปลูกหญ้าแฝกช่วยป้องกันการพังทลายของดินได้	216	86.70	33	13.30	0.87	0.34
9. การสร้างฝายขนาดเล็ก ฝายแมวในพื้นที่ต้นน้ำ ถือเป็น การอนุรักษ์ดินและน้ำอีกวิธีหนึ่ง	197	79.10	52	20.90	0.79	0.41
10. การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ยางพารา ไม้ผลในพื้นที่ลาดเชิงเขาสามารถจะช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดินได้ดีที่สุด เมื่อเกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน	161	64.70	88	35.30	0.65	0.48
รวม					7.57	4.18

หมายเหตุ คะแนนต่ำสุด 3 คะแนน สูงสุด 10 คะแนน

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำของประชากรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษามาแบ่งระดับความรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ถ้าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=7.57$) หมายถึง ประชากรตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำอยู่ในระดับสูง และถ้าคะแนนที่ได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย หมายถึง ประชากรตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำอยู่ในระดับต่ำ จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 51.80 และมีความรู้อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 48.20 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	120	48.20
สูง	129	51.80
รวม	249	100.00

ตอนที่ 4 ระดับความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติอุทกภัยของประชาชน

จากศึกษาระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างเกี่ยวในการรับมือกับภัยพิบัติอุทกภัย โดยใช้คำถามปลายปิด มีคำตอบให้ประชาชนเลือกตอบตามความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแบบของ Likert's scale โดยให้คะแนนระดับความพร้อมตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง คือ 3, 2, 1 และ 0 คะแนนซึ่งมีความพร้อมสูง ความพร้อมปานกลาง ความพร้อมต่ำ และไม่มีความพร้อมตามลำดับ

จากการศึกษาระดับความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชากรตัวอย่างในตำบลเทพราช ซึ่งได้แบ่งการรับมืออุทกภัยออกเป็น 3 ช่วงดังนี้

1. ช่วงก่อนเกิดอุทกภัย เป็นช่วงของการวางแผนเตรียมความพร้อมของบุคคล และพื้นที่เพื่อรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต พบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมช่วงเกิดอุทกภัยเท่ากับ 2.30 คะแนน หรือมีระดับความพร้อมสูง นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับอุทกภัยอยู่เป็นประจำตลอดทั้งปี โดยประชากร

ตัวอย่างมีการติดตามข้อมูลข่าวสารพยากรณ์อากาศเป็นประจำสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชากรตัวอย่างให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารพยากรณ์อากาศเป็นประจำ โดยเฉพาะช่วงฤดูมรสุมและเมื่อได้รับการเตือนภัยอุทกภัยในพื้นที่ และการซักซ้อมทำความเข้าใจกับสมาชิกในครัวเรือนถึงแผนและเส้นทางในการอพยพเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2.20 หรือมีความพร้อมในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรตัวอย่างจะอธิบายถึงแผนและเส้นทางอพยพให้สมาชิกในครัวเรือนทราบก็ต่อเมื่อได้รับข่าวสารเตือนภัย (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 ความพร้อมของกลุ่มประชากรตัวอย่างในการรับมือกับอุทกภัยช่วงก่อนเกิดอุทกภัย

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย						\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม		
	ในช่วงก่อนเกิดอุทกภัย			ไม่มีความพร้อม							
	จำนวน	ร้อยละ	ปานกลาง	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน				ร้อยละ	
1. ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการประชุมวางแผน เพื่อหาแนวทางในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในพื้นที่	93	37.30	127	51.00	18	7.20	11	4.40	2.21	0.76	ปานกลาง
2. ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการชักชวนแผนอพยพเมื่อเกิดอุทกภัย และทราบได้ถึงเส้นทางในการอพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน	106	42.60	124	49.80	13	5.20	6	2.40	2.33	0.69	สูง
3. ท่านมีการเรียนรู้ และทำความเข้าใจถึงวิธีการใช้อุปกรณ์เตือนภัยอุทกภัยที่ติดตั้งภายในชุมชน	82	32.90	146	58.60	19	7.60	2	0.80	2.24	0.62	ปานกลาง
4. ท่านมีการติดตามข้อมูลข่าวสารพยากรณ์อากาศเป็นประจำ และให้ความสนใจเป็นพิเศษกับประกาศเตือนภัยอุทกภัย	113	45.40	129	51.80	7	2.80	-	-	2.43	0.55	สูง

ตารางที่ 24 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย ในช่วงก่อนเกิดอุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย				\bar{x}	S.D.	ระดับ ความพร้อม				
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่มีความพร้อม							
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
5. ชุมชนของท่านมีการขุดลอกลำห้วย ลำคลองในพื้นที่ส่วนที่แคบและตื้น เขิน เพื่อให้ให้น้ำไหลได้สะดวกเมื่อ ประสบกับอุทกภัย	97	39.00	122	49.00	27	10.80	3	1.20	2.26	0.69	ปานกลาง
6. ชุมชนของท่านมีการจัดเวรยามเฝ้า ระวังน้ำป่าไหลหลากและดินโคลน ถล่ม เมื่อมีฝนตกติดต่อกันหลายวัน หรือมีประกาศเตือนภัยอุทกภัยใน พื้นที่	113	45.40	119	47.80	15	6.00	2	0.80	2.38	0.64	สูง
7. ท่านชักชวนทำความเข้าใจกับ สมาชิกในครอบครัวถึงแผนและ เส้นทางในการอพยพเมื่อเกิดเหตุ อุทกภัยเป็นอย่างดี	80	32.10	140	56.20	29	11.60	-	-	2.20	0.63	ปานกลาง

ตารางที่ 24 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย ในช่วงก่อนเกิดอุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย				\bar{x}	S.D.	ระดับ ความพร้อม				
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่มีความพร้อม							
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
8. ท่านมีการบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อติดต่อกับหน่วยงานที่ให้ความ ช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน และ เก็บไว้ในที่ง่าย	106	42.60	98	39.40	40	16.10	5	2.00	2.22	0.79	ปานกลาง
9. ท่านมีการเก็บสำรองอาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เครื่องมือสื่อสาร และ เครื่องใช้ที่จำเป็นในยามที่ประสบ กับสถานการณ์อุทกภัยเป็นประจำ	111	44.60	117	47.00	15	6.00	6	2.40	2.34	0.70	สูง
10. ท่านมีการกำหนดพื้นที่สำหรับ เคลื่อนย้ายสิ่งของให้สูงกว่า ระดับน้ำเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย	105	42.20	129	51.80	12	4.80	3	1.20	2.35	0.63	สูง
รวมเฉลี่ย									2.30	0.67	สูง

2. ช่วงระหว่างเกิดภัยพิบัติ เป็นช่วงของการอพยพคนออกนอกพื้นที่เสี่ยงภัย การติดตามประกาศเตือนภัย รวมถึงการขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น พบว่า ประชากรตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมช่วงระหว่างเกิดอุทกภัยเท่ากับ 2.33 คะแนน หรือมีระดับความพร้อมสูง นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับอุทกภัยอยู่เป็นประจำตลอดทั้งปี โดยประชากรตัวอย่างมีการเตรียมความพร้อมในด้านการสอดคล้องคูแลบุตรหลาน ตักเตือนไม่ให้ไปเล่นน้ำบริเวณที่อันตรายสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรให้ความสำคัญในการสอดคล้องคูแลบุตรหลานอย่างเข้มงวดไม่ให้ไปเล่นน้ำในพื้นที่เสี่ยง ซึ่งส่งผลให้การเกิดอุทกภัยครั้งล่าสุดปี พ.ศ. 2554 ไม่มีผู้เสียชีวิตในพื้นที่ และมีความพร้อมที่จะสามารถว่ายน้ำ และพายเรือได้เป็นอย่างดีที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.02 คะแนนหรือมีความพร้อมระดับปานกลาง (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ความพร้อมของประชากรตัวอย่างในการรับมือกับอุทกภัย ช่วงระหว่างเกิดอุทกภัย

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย ในระหว่างเกิดอุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย						\bar{X}	S.D.	ระดับความ พร้อม			
	สูง			ปานกลาง						ไม่มีความพร้อม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
1. ท่านมีการติดตามประกาศเตือนภัยจากสื่อต่างๆอย่างใกล้ชิด เมื่อมีประกาศว่าในพื้นที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติอุทกภัย	111	44.60	132	53.00	3	1.20	3	1.20	2.41	0.58	สูง	
2. ถ้ามีการประกาศเตือนภัยอุทกภัยให้อพยพ ออกนอກพื้นที่ ท่านสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยอพยพไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยที่กำหนดไว้ล่วงหน้า	114	45.80	126	50.60	9	3.60	-	-	2.42	0.56	สูง	
3. หากเกิดน้ำป่าไหลหลากในพื้นที่อย่างฉับพลัน ท่านสามารถอพยพไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยได้โดยด่วน	101	40.60	136	54.60	12	4.80	-	-	2.36	0.57	สูง	
4. ท่านมีความสามารถที่จะว่ายน้ำ และพายเรือได้เป็นอย่างดี เมื่อประสบกับอุทกภัยอย่างฉับพลัน	71	28.50	119	47.80	52	20.90	7	2.80	2.02	0.78	ปานกลาง	

ตารางที่ 25 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย						\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม			
	ในระหว่างเกิดอุทกภัย			ไม่มีความพร้อม								
	จำนวน	ร้อยละ	ปานกลาง	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน						
5. ในการเดินทางสัญจรช่วงเกิดอุทกภัย ท่านมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับ การป้องกันโรคภัยต่างๆที่มากับน้ำ เช่น เลือคน รองเท้าบูต ยารักษาโรค	95	38.20	130	52.20	18	7.20	6	2.40	2.26	0.70	สูง	
6. ช่วงที่ประสบอุทกภัยท่านจะให้ความ เข้มงวดกับการสอดส่องดูแลบุตร หลาน ตกเตือนไม่ให้ไปเล่นน้ำบริเวณ ที่อันตราย	118	47.40	128	47.40	3	1.20	-	-	2.46	0.52	สูง	
7. ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร ในการช่วยเหลือบรรเทาภัยระหว่าง เกิดอุทกภัยในพื้นที่อย่างทันที	110	44.20	120	48.20	17	6.80	2	0.80	2.36	0.65	สูง	
รวมเฉลี่ย										2.33	0.64	สูง

3. ช่วงหลังเกิดอุทกภัย หรือช่วงฟื้นฟู เป็นช่วงของการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความเสียหายที่เกิดขึ้นหลังจากอุทกภัยผ่านไป พบว่าประชากรตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมหลังเกิดอุทกภัยหรือช่วงฟื้นฟูเท่ากับ 2.30 คะแนน หรือมีระดับความพร้อมสูง นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับอุทกภัยอยู่เป็นประจำตลอดทั้งปี โดยประชากรตัวอย่างมีการติดตามประกาศรายงานสถานการณ์อุทกภัยว่าเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว จึงค่อยเข้าไปสำรวจความเสียหายของที่พักอาศัย และพื้นที่การเกษตรสูงสุด และการเข้ารับการตรวจสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจกับหน่วยแพทย์ที่มาให้บริการหลังอุทกภัยสูงสุดเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 คะแนน หรือมีความพร้อมในระดับสูง แสดงว่าประชากรตัวอย่างให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในชีวิต โดยจะเข้าไปตรวจสอบความเสียหายของที่พักอาศัย และพื้นที่การเกษตรก็ต่อเมื่อได้รับประกาศว่าสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติแล้ว และยังให้ความสำคัญในการเข้ารับการตรวจสุขภาพเป็นประจำหลังจากเกิดอุทกภัย ส่วนความพร้อมเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพภายหลังจากที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 คะแนน หรือมีระดับความพร้อมปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความพร้อมในเรื่องเงินที่จะใช้ลงทุนในการฟื้นฟูอาชีพ หลังจากได้รับความเสียหายจากอุทกภัย เพียงบางส่วน และยังต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ความพร้อมของประชากรตัวอย่างในการรับมือกับอุทกภัย หลังจากเกิดอุทกภัย

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย ในช่วงหลังเกิดอุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย				\bar{X}	S.D.	ระดับ ความพร้อม				
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่มีความพร้อม							
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
1. ท่านจะมีการติดตามประกาศรายงาน สถานการณ์อุทกภัยเข้าสู่สภาวะปกติ แล้วจึงค่อยเข้าไปสำรวจความเสียหายของ ที่พักอาศัย พื้นที่การเกษตร อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ	104	41.80	137	55.00	7	2.80	1	0.40	2.38	0.56	สูง
2. ท่านจะตรวจสอบเช็คสายไฟ ลังแก๊สว่ามี รั่วไหลหรือไม่ ก่อนจะเข้าไปสำรวจความ เสียหายของบ้านหลังเกิดอุทกภัย	96	38.60	132	53.00	13	5.20	8	3.20	2.27	0.70	สูง
3. ท่านจะทำการตรวจสอบความเสียหายของ โครงสร้างทุกส่วนของบ้านว่าปลอดภัย ก่อน จึงเข้าทำความสะอาด และซ่อมแซม บ้านส่วนที่เสียหาย	109	43.80	126	50.60	12	4.80	2	0.80	2.37	0.62	สูง

ตารางที่ 26 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือ อุทกภัยในช่วงหลังเกิดอุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย				\bar{x}	S.D.	ระดับ ความพร้อม				
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่มีความพร้อม							
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
4. ท่านและครอบครัวเข้ารับการตรวจ สุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจกับ หน่วยแพทย์ที่มารับบริการหลัง อุทกภัย	114	45.80	119	47.80	11	4.40	5	2.00	0.67	สูง	
5. ท่านมีความพร้อมเรื่องเงินทุนในการ ประกอบอาชีพภายหลังจากที่ได้รับ ผลกระทบจากอุทกภัย	85	34.10	124	49.80	38	15.30	2	0.80	0.71	ปานกลาง	
6. ท่านพร้อมที่จะร่วมกับสมาชิกใน ชุมชนในการทำความสะอาดพื้นที่ใน สถานที่สาธารณประโยชน์ของ หมู่บ้าน เช่น โรงเรียน วัด ฯลฯ	80	32.10	155	62.20	14	5.60	-	-	2.27	0.56	สูง

ตารางที่ 26 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือ อุทกภัยในช่วงหลังเกิดอุทกภัย	ความพร้อมในการรับมืออุทกภัย				\bar{x}	S.D.	ระดับ ความพร้อม				
	สูง จำนวน	ปานกลาง จำนวน	ต่ำ จำนวน	ไม่มีความพร้อม จำนวน							
7. ท่านถ่ายทอดความเสียหายของ บ้านเรือน และพื้นที่การเกษตร เพื่อเป็นหลักฐานในการขอรับ เงินช่วยเหลือจากรัฐบาล	94	37.80	129	51.80	23	9.20	3	1.20	2.26	0.67	สูง
8. ท่านพร้อมและยินดีที่จะเข้าร่วม ประชุมกับชุมชน เพื่อหาแนวทาง ในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาส เกิดขึ้นได้อีกในอนาคต	99	39.80	122	49.00	28	11.20	-	-	2.29	0.66	สูง
รวมเฉลี่ย									2.30	0.64	สูง

เมื่อพิจารณาถึงระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างโดยรวมพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยช่วงก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดอุทกภัย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 คะแนน หรือมีความพร้อมระดับสูง นั่นคือ ประชากรตัวอย่างในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับอุทกภัยอยู่เป็นประจำตลอดทั้งปี (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ระดับความพร้อมโดยภาพรวมของประชากรตัวอย่างในการรับมืออุทกภัย

การเตรียมความพร้อม	คะแนนเฉลี่ย	ระดับความพร้อม
ก่อนเกิดอุทกภัย	2.30	สูง
ระหว่างเกิดอุทกภัย	2.33	สูง
หลังเกิดอุทกภัย	2.30	สูง
รวมเฉลี่ย	2.31	สูง

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐานที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชน

จากการทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชนในพื้นที่ตำบลเทพราช โดยกำหนดสมมติฐานจากตัวแปรอิสระไว้ 14 ตัวแปร นำมาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย โดยใช้ค่าสถิติ t-test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม และค่าสถิติ F-test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05 พบว่า

สมมติฐานที่ 1 อายุที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งอายุของประชากรตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี 30-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี จากการศึกษพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากประชากรตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนและครอบครัวแตกต่างกัน จึงมีเวลาในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัยไม่เท่ากัน (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	\bar{X}	S.D.	F	df.	Sig.
น้อยกว่า 30 ปี	27	2.26	0.25			
30-40 ปี	59	2.27	0.32			
41-50 ปี	76	2.27	0.28			
51-60 ปี	64	2.40	0.21			
มากกว่า 60 ปี	23	2.39	0.22			
รวม	249	2.31	0.27	3.04	4, 244	0.02*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe's พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุ 51-60 ปี มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยสูงกว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุ 30-40 ปี 41-50 ปี และอายุน้อยกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบความแตกต่างความพร้อมต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามอายุ

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		น้อยกว่า 30 ปี	30-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	มากกว่า 60 ปี
		2.26	2.27	2.27	2.40	2.39
น้อยกว่า 30 ปี	2.26	-	0.78 ^{ns}	0.77 ^{ns}	0.02*	0.08 ^{ns}
30-40 ปี	2.27		-	0.99 ^{ns}	0.01*	0.07 ^{ns}
41-50 ปี	2.27			-	0.00*	0.06 ^{ns}
51-60 ปี	2.40				-	0.95 ^{ns}
มากกว่า 60 ปี	2.39					-

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ระดับการศึกษาที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งระดับการศึกษาของประชากรตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาระดับ ประถมศึกษา/ไม่ได้เรียนหนังสือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ปวส. และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี/ปริญญาโท จากการศึกษาคพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน อาจทำให้มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการเตรียมตัวเพื่อรับมือกับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	F	df.	Sig.
ประถมศึกษา/ไม่ได้เรียนหนังสือ	156	2.33	0.26			
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	2.20	0.28			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	27	2.31	0.24			
ปวส.	11	2.45	0.25			
ปริญญาตรี/ปริญญาโท	20	2.28	0.31			
รวม	249	2.31	0.27	2.67	4, 244	0.03*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe's พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา/ไม่ได้เรียนหนังสือ และปวส. มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตสูงกว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบความพร้อมของประชาชนตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ระดับการศึกษา					
	ไม่ได้รับเรียนหนังสือ/ ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	ปวส.	ปริญญาตรี/ ปริญญาโท	
\bar{X}	2.33	2.20	2.31	2.45	2.28	
ประถมศึกษา/ไม่ได้รับเรียนหนังสือ	2.33	0.01*	0.73 ^{ns}	0.17 ^{ns}	0.43 ^{ns}	
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.20	-	0.10 ^{ns}	0.00*	0.24 ^{ns}	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	2.31	-	-	0.16 ^{ns}	0.70 ^{ns}	
ปวส.	2.45	-	-	-	0.10 ^{ns}	
ปริญญาตรี/ปริญญาโท	2.28	-	-	-	-	

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งจำนวนสมาชิกครัวเรือนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-4 คน และ 5-8 คน จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต่างกันมีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยไม่ว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างจะมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อย ก็ไม่มีผลต่อระดับความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยของประชาชนในพื้นที่ (ตารางที่ 32) สอดคล้องกับเมตตา (2549) ที่ศึกษาการปรับตัวในการเตรียมตัวเพื่อรับมือกับอุทกภัยของชาวบ้านชุมชนบ้านหาดสวนยา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการปรับตัวในการรับมือกับอุทกภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนกตามจำนวนสมาชิก

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
1 – 4 คน	194	2.33	0.26			
5 – 8 คน	55	2.29	0.31			
รวม	249	2.31	0.28	1.88	247	0.61^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 อาชีพหลักที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งอาชีพหลักของประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างมีอาชีพหลักทางการเกษตร และนอกภาคเกษตร จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอาชีพหลักแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างจะประกอบอาชีพใดเป็นอาชีพหลัก ก็ไม่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัย อาจเนื่องมาจากประชากรตัวอย่างไม่ว่าประกอบอาชีพอะไรก็ล้วนได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัยเหมือนกัน ซึ่งเห็นได้จากอุทกภัยครั้งล่าสุดในปี พ.ศ.2554 ส่งผลให้ประชากรตัวอย่างมีระดับความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยเพื่อลดผลกระทบที่มีต่อการประกอบอาชีพหลักในภายหน้าไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 33) สอดคล้องกับมาซูรี (2549) ที่ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการปรับตัวของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ราบ และพื้นที่สูงในพื้นที่ตำบลด่านขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในการปรับตัวเพื่อรับมืออุทกภัยในภายหน้าพบว่า อาชีพหลักที่ต่างกันของประชากรตัวอย่างในพื้นที่ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัย

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
เกษตร	216	2.32	0.26			
นอกภาคเกษตร	33	2.30	0.34			
รวม	249	2.31	0.30	0.24	247	0.81 ^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 อาชีพรองที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอลีล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งอาชีพรองของประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างที่มีอาชีพรอง และไม่มีอาชีพรอง จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอาชีพรองแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างจะมีอาชีพรองหรือไม่มีอาชีพรอง ก็ไม่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัย อาจเนื่องมาจากประชากรตัวอย่างถึงจะมีการประกอบอาชีพรองแต่ก็ยังคงอยู่ในพื้นที่ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชผักสวนครัว เป็นต้น จึงยังพอมีเวลาว่างจากการทำงาน ในการ

เข้าร่วมกับชุมชนในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัยไม่แตกต่างกันกับประชากรตัวอย่างที่ไม่มีอาชีพรอง (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามการประกอบอาชีพรอง

อาชีพรอง	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ไม่มีอาชีพรอง	212	2.32	0.27			
มีอาชีพรอง	37	2.30	0.27			
รวม	249	2.31	0.27	0.44	247	0.66^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 6 รายได้ครัวเรือนต่อปีแตกต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งระดับรายได้ของประชากรตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 150,000 บาท 150,000–250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท จากการศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างที่มีรายได้ครัวเรือนต่อปีแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างที่มีรายได้ครัวเรือนต่อปีแตกต่างกัน มีผลต่อระดับความพร้อมในรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตที่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่อปีสูง มีเงินทุนเพียงพอที่จะสามารถนำมาใช้ในการเตรียมความพร้อม เช่น มีเงินทุนในการสำรองอาหาร น้ำดื่ม และยารักษาโรค เตรียมพื้นที่สำหรับเคลื่อนย้ายสิ่งของให้สูงกว่าระดับน้ำ รวมถึงมีเงินทุนในการฟื้นฟูความเสียหายหลังจากเกิดอุทกภัย เป็นต้น ซึ่งต่างจากกลุ่มที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่า จำเป็นที่จะต้องนำเงินส่วนนี้ไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิตเป็นหลัก (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตาม รายได้ครัวเรือน/ปี

รายได้	จำนวน	\bar{X}	S.D.	F	df.	Sig.
ต่ำกว่า 150,000 บาท	119	2.23	0.27			
150,000 – 250,000 บาท	108	2.38	0.24			
มากกว่า 250,000 บาท	22	2.45	0.30			
รวม	249	2.31	0.27	13.74	2, 246	0.00*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe's พบว่า ประชาชนตัวอย่างที่มีรายได้ ครัวเรือน 150,000–250,000 บาท/ปี และมากกว่า 250,000 บาท/ปี มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัย สูงกว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 150,000 บาท/ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนกตาม รายได้

รายได้/ปี	\bar{X}	รายได้/ปี		
		ต่ำกว่า 150,000 บาท	150,000 – 250,000 บาท	มากกว่า 250,000 บาท
		2.23	2.38	2.45
ต่ำกว่า 150,000 บาท	2.23	-	0.00*	0.00*
150,000 – 250,000 บาท	2.38		-	0.30 ^{ns}
มากกว่า 250,000 บาท	2.45			-

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 7 ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของประชากรตัวอย่างออกเป็น 7 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน 1-10 ปี 11-20 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างจะมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ตำบลเทพราชมากหรือน้อย ก็มีระดับความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์จากอุทกภัยเหมือนกัน อย่างน้อย 1 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2554 จึงทำให้ประชากรตัวอย่างมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยในอนาคต เพื่อบรรเทาความเสียหายให้น้อยลงกว่าในอดีตที่ผ่านมา (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนกตามระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน

ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน	จำนวน	\bar{X}	S.D.	F	df.	Sig.
1 – 10 ปี	13	2.24	0.29			
11 – 20 ปี	30	2.24	0.32			
21 – 30 ปี	32	2.28	0.26			
31 – 40 ปี	40	2.34	0.25			
41 – 50 ปี	60	2.31	0.29			
51 – 60 ปี	56	2.33	0.26			
มากกว่า 60 ปี	18	2.47	0.15			
รวม	249	2.31	0.27	1.67	6, 242	0.13^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 8 ภาวะผู้นำที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งประชากรที่เคยได้รับบทบาทเป็นผู้นำชุมชนของประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างที่เคยและไม่เคยมีประสบการณ์ที่ได้รับบทบาทเป็นผู้นำชุมชนจากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่เคยได้รับบทบาทเป็นผู้นำ และไม่เคยเป็นผู้นำในการประชุม รมรงค์ หรือเป็นแกนนำในการอบรมต่างๆ มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมือกับอุทกภัย จำแนกตามภาวะผู้นำ

ประสบการณ์ที่เคยได้รับ บทบาทเป็นผู้นำชุมชน	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ไม่เคย	212	2.30	0.28			
เคย	37	2.32	0.24			
รวม	249	2.31	0.26	- 0.63	247	0.53 ^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 9 ประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัยที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งประชากรที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัยของประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างที่เคยและไม่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย จากการศึกษพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัยแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์กับภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่

เหมือนกัน โดยเฉพาะ 2 ครั้งล่าสุด คือในปีพ.ศ.2551 และ2554 มีการเตรียมตัวเพื่อรับมือกับอุทกภัย ทำให้ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ มีการพูดคุยกับผู้ที่ประสบการณ์ และตระหนักถึงความเสี่ยงที่ได้รับจากอุทกภัย ทำให้มีการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ความพร้อมในการรับมืออุทกภัยในพื้นที่ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย

ประสบการณ์ที่เคยได้รับ ความเสียหายจากอุทกภัย	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ไม่เคย	17	2.28	0.27			
เคย	232	2.33	0.27			
รวม	249	2.31	0.27	-0.71	247	0.48 ^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 10 การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ15 ตำบลเทพราช อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดนครราชสีมา มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งการรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยของประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรตัวอย่างที่เคย และไม่เคยได้รับข่าวสารเตือนภัย จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีการรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เคย และไม่เคยได้รับข่าวสารเตือนภัยอุทกภัย มีระดับความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทุกครัวเรือนล้วนแต่มีไฟฟ้าใช้ จึงมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และอาจมีกันบอกต่อกันปากต่อปากทำให้สมาชิกทุกคนในชุมชนทราบโดยทั่วกัน จึงมีการเตรียมความพร้อมในการรับมืออุทกภัยไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตาม การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย

การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ไม่เคย	5	2.32	0.25			
เคย	244	2.30	0.27			
รวม	249	2.31	0.26	0.30	247	0.76^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 11 การเข้าร่วมฝึกอบรมและเฝ้าระวัง รวมถึงกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัยที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอ สิชล จังหวัด นครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัยของกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรที่มีส่วนร่วมในระดับสูงและกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับต่ำ จากการศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างที่มีระดับการเข้าร่วมแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ในระดับสูง มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยสูงกว่า กลุ่มประชากรที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ (ตารางที่ 41) สอดคล้องกับชาติ (2549) ที่ศึกษาการรับรู้จากดินถล่มและการเตรียมความพร้อมรับภัยจากดินถล่มของประชาชนในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพจากการเข้าร่วมฝึกอบรม มีผลต่อการเตรียมความพร้อมการรับมือภัยจากดินถล่ม

ตารางที่ 41 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย

ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมใน การรับมือกับอุทกภัย	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ต่ำ	163	2.28	0.28			
สูง	86	2.34	0.25			
รวม	249	2.31	0.26	- 2.52	247	0.01*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 12 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติอุทกภัยของกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือประชากรตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนในระดับสูง และได้รับการสนับสนุนในระดับต่ำ จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับมืออุทกภัยแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มประชากรที่ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับสูง มีระดับความพร้อมในการรับมืออุทกภัยสูงกว่ากลุ่มประชากรที่ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับต่ำ (ตารางที่ 42) สอดคล้องกับชัยยศ (2553) ที่ศึกษาความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ โดยการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ พบว่า การวางแผนป้องกันและฝึกอบรม รวมทั้งการจัดการงบประมาณให้การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัย มีผลต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติ

ตารางที่ 42 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตาม การสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับมือ อุทกภัย

ระดับการได้รับการสนับสนุนใน การรับมืออุทกภัย	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ต่ำ	104	2.26	0.29			
สูง	145	2.35	0.25			
รวม	249	2.31	0.27	- 2.64	247	0.01*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 13 ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติอุทกภัยที่ต่างกันของประชาชน ในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อม ในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัยของประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มีระดับความรู้สูง และมีระดับความรู้ต่ำเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย พบว่าประชากร ตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติอุทกภัยแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมือ อุทกภัยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดย ประชากรตัวอย่างที่มีความรู้อยู่ในระดับสูง มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยสูงกว่า กลุ่มประชากร ที่มีระดับความรู้ต่ำ (ตารางที่ 43) สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิทธิศักดิ์ (2546) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับ สาเหตุการเกิดอุทกภัยมีผลต่อการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมของชาวบ้านน้ำก้อในการบรรเทา ความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัยครั้งใหม่ในภายหน้า

ตารางที่ 43 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติอุทกภัย

ระดับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ต่ำ	113	2.26	0.32			
สูง	136	2.36	0.22			
รวม	249	2.31	0.27	- 2.83	247	0.00*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 14 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ต่างกันของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตแตกต่างกัน

ในการศึกษาได้แบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำของประชากรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มีความรู้ระดับสูง และมีความรู้ระดับต่ำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ พบว่าประชากรตัวอย่างที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำแตกต่างกัน มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชากรตัวอย่างที่มีความรู้ระดับสูง มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยสูงกว่า กลุ่มประชากรที่มีความรู้ระดับต่ำ (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 เปรียบเทียบระดับความพร้อมของประชากรตัวอย่างต่อการรับมืออุทกภัย จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df.	Sig.
ต่ำ	120	2.23	0.26			
สูง	129	2.39	0.26			
รวม	249	2.31	0.26	-4.74	247	0.00*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในพื้นที่ตำบลเทพราช ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ (ตารางที่ 45)

ตารางที่ 45 ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบสมมติฐาน				
	F	t	sig.	ยอมรับสมมติฐาน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
1. อายุ	3.04	-	0.02*	✓	
2. ระดับการศึกษา	2.67	-	0.03*	✓	
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-	1.88	0.61 ^{ns}		✓
4. อาชีพหลัก	-	0.24	0.81 ^{ns}		✓
5. อาชีพรอง	-	0.44	0.66 ^{ns}		✓
6. รายได้ของครัวเรือน	13.74	-	0.00*	✓	
7. ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน	1.67	-	0.13 ^{ns}		✓
8. ภาวะผู้นำ	-	-0.63	0.53 ^{ns}		✓
9. ประสบการณ์ที่เคยได้รับ	-				
ความเสียหายจากอุทกภัย		-0.71	0.48 ^{ns}		✓
10. การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย	-	0.30	0.76 ^{ns}		✓
11. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย	-	-2.52	0.01*	✓	
12. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับมืออุทกภัย	-	-2.64	0.01*	✓	
13. ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย	-	-2.83	0.00*	✓	
14. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	-	-4.74	0.00*	✓	

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ของประชาชนในพื้นที่

จากการศึกษาถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัย รวมถึงความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานอื่นๆของประชากรตัวอย่าง เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคตเป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยต้องการให้ประชากรตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง จากนั้นทำการสรุป ข้อเสนอแนะ และความคาดหวัง พบว่า

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.10 ไม่มีข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัย มีเพียงร้อยละ 32.90 ที่มีข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยส่วนใหญ่ คิดว่า การเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังล่าช้า ควรมีการวางแผนในการช่วยให้มีประสิทธิภาพและทันทั่วถึงมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 14.86 เนื่องมาจากการเข้าช่วยประชาชนในพื้นที่ประสบภัยใน พ.ศ.2554 ยังล่าช้าขาดการวางแผนในการช่วยเหลือ รองลงมาคิดว่า ควรมีการรณรงค์ อนุรักษ์ และป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ คิดเป็นร้อยละ 10.44 เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำเมื่อเกิดอุทกภัย จะทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากพัดพาต้นไม้และท่อนซุงที่ลัดลอดตกลงมาทับบ้านเรือนประชาชนด้านล่างเสียหาย นอกจากนี้ควรมีการกระจายข่าวเตือนภัย และจุดอพยพให้ทราบโดยทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 4.82 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือวางแผนในการรับมือกับอุทกภัย ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.21 เนื่องมาจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่สามารถสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ในขอรับการสนับสนุน ช่วยเหลือในด้านใด และควรมีการสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่เพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.00 (ตารางที่ 46)

ด้านความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานอื่นๆในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต พบว่าประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.45 ไม่ได้ระบุถึงความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุน และช่วยเหลือ มีเพียงร้อยละ 38.55 ที่คาดหวัง โดยส่วนใหญ่มีความคาดหวังด้านเงินชดเชยหลังจากประสบอุทกภัย ควรให้การช่วยเหลือตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง คิดเป็นร้อยละ 24.90 เนื่องจากผู้ประสบภัยบางรายได้รับความเสียหายทั้งที่อยู่อาศัย และพื้นที่การเกษตร แต่กลับได้รับเงินชดเชยที่ไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น รองลงมาต้องการให้มีการแจกจ่ายของยังชีพในช่วงประสบภัยให้ทั่วถึง และเป็นธรรม คิดเป็นร้อยละ 8.43 เนื่องจากการแจกจ่ายของยังชีพในช่วงประสบอุทกภัยปีพ.ศ.2554 ยัง

มีการแจกจ่ายไม่ทั่วถึง และมีการกักตุนของยังชีพของผู้นำในบ้างหมู่บ้าน และการสนับสนุนด้านเรือ และอุปกรณ์กู้ภัย คิดเป็นร้อยละ 5.22 การติดตั้งสัญญาณเตือนภัย เครื่องวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 2.81 และการขุดลอกลำคลองที่ตื้นเขินเพื่อให้น้ำสามารถไหลได้สะดวกเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 2.01 (ตารางที่ 47)

ตารางที่ 46 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	167	67.10
มี*	82	32.90
การเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังล่าช้า ควรมีการวางแผนในการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพและทันทั่วถึงมากยิ่งขึ้น	37	14.86
ควรมีการรณรงค์ อนุรักษ์ และป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ	26	10.44
การกระจายข่าวเตือนภัย และจุดอพยพให้ทราบโดยทั่วถึง หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือวางแผนในการรับมือกับอุทกภัย ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น	8	3.21
ควรมีการสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่เพิ่ม	5	2.01
รวม	249	100.00

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 47 จำนวนและร้อยละของประชากรตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัย

ความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	153	61.45
มี*	96	38.55
ด้านเงินชดเชยหลังจากประสบอุทกภัย ควรให้การช่วยเหลือตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง	62	24.90
การแจกจ่ายของยังชีพในช่วงประสบภัยให้ทั่วถึง และเป็นธรรม	21	8.43
การสนับสนุนด้านเรือ และอุปกรณ์กู้ภัย	13	5.22
การติดตั้งสัญญาณเตือนภัย เครื่องวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่เพิ่มขึ้น	7	2.81
การขุดลอกลำคลองที่ตื้นเขินเพื่อให้ น้ำสามารถไหลได้สะดวกเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย	5	2.01
รวม	249	100.00

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม ความพร้อม และปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยของประชาชนในตำบลเทพราช โดยประชากรตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่หมู่ ที่ 4, 5, 10, 13 และ 15 ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 249 ครัวเรือน โดยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสำรวจข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางและแสดงค่าสถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อธิบายและตีความหมาย การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และทดสอบสมมติฐานซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ต่อปี ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ภาวะผู้นำ ประสบการณ์ที่เคยได้รับความเสียหายจากอุทกภัย การรับข้อมูลข่าวสารเตือนภัย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดิน กับตัวแปรตาม คือ ความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชนในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่า t - test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้ F - test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดค่าความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีผลการศึกษาและสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยที่ 45.96 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา/ไม่เรียนหนังสือมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน มีอาชีพหลักทำการเกษตร ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 173,420 บาท/ปี ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ตั้งแต่เกิด มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 39.84 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ หรือตัวแทนในการประชุม รณรงค์เกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัย และให้ความเชื่อถือนำชุมชนระดับผู้ใหญ่บ้านสูงสุด เคยมีประสบการณ์ในการได้รับความเสียหาย

จากอุทกภัยในอดีตจำนวน 2 ครั้ง ในปีพ.ศ.2551 และพ.ศ.2554 ความเสียหายที่ได้รับโดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับพื้นที่การเกษตร โดยที่ประชากรเคยได้รับข่าวสารเตือนภัยอุทกภัยจากสื่อโทรทัศน์/วิทยุ/หนังสือพิมพ์ มากที่สุด และมีการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับภัยพิบัติอุทกภัยอยู่ในระดับต่ำ เคยได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัยจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นๆ อยู่ในระดับสูง

ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกมากที่สุดคือ ข้อ 2 อุทกภัยมีสาเหตุมาจากธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเองไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ คิดเป็นร้อยละ 91.60 และตอบถูกน้อยที่สุดคือ ข้อ 3 ภัยพิบัติอุทกภัยจะเกิดเฉพาะช่วงฤดูฝนของทุกปีเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 70.70 โดยมีคะแนนความรู้อยู่เฉลี่ย 8.40 คะแนน ต่ำสุด 2 คะแนน และสูงสุด 10 คะแนน และใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับความรู้พบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยหรือมีความรู้ระดับสูง ร้อยละ 54.60 และมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยหรือมีความรู้ระดับต่ำ ร้อยละ 45.40

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกมากที่สุดคือ ข้อ 2 การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดการพังทลายของหน้าดินเมื่อเกิดอุทกภัยได้ ร้อยละ 88.40 และตอบถูกน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้ ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม ร้อยละ 62.20 โดยมีคะแนนความรู้อยู่เฉลี่ย 7.57 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำสุด 3 คะแนน และสูงสุด 10 คะแนน และใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับความรู้พบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยหรือมีความรู้ระดับสูง ร้อยละ 51.80 และมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยหรือมีความรู้ระดับต่ำ ร้อยละ 48.20

ระดับความพร้อมในการรับมือภัยกับพิบัติอุทกภัยของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมช่วงก่อนเกิดอุทกภัยเท่ากับ 2.30 คะแนน แสดงว่า ระดับความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย อยู่ในระดับมีความพร้อมสูง ส่วนความพร้อมในการรับมือในช่วงระหว่างเกิดอุทกภัย ประชากรตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย

ของคะแนนความพร้อมช่วงระหว่างเกิดอุทกภัยเท่ากับ 2.33 คะแนน แสดงว่า ระดับความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย อยู่ในระดับมีความพร้อมสูง และความพร้อมในการรับมืออุทกภัย หลังเกิดหรือช่วงฟื้นฟู พบว่าประชากรตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมหลังเกิดอุทกภัย หรือช่วงฟื้นฟูเท่ากับ 2.30 คะแนน แสดงว่า ระดับความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย อยู่ในระดับมีความพร้อมสูง สำหรับความพร้อมของประชาชนในการรับมือกับอุทกภัยภาพรวมทั้งหมด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 คะแนน อยู่ในระดับมีความพร้อมสูงนั่นคือ ประชาชนในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยอยู่เป็นประจำตลอดทั้งปี

การทดสอบสมมติฐานที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัยของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในพื้นที่ ตำบลเทพราช ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับมืออุทกภัย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ป้องกันภัยพิบัติ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีกในอนาคตของประชาชน ในพื้นที่

จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.10 ไม่มีข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัย มีเพียงร้อยละ 32.90 ที่มีข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยส่วนใหญ่คิดว่า การเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังล่าช้า ควรมีการวางแผนในการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพและทันท่วงทีมากยิ่งขึ้นสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 14.86 และควรมีการสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่เพิ่มต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 2.01

ด้านความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานอื่นๆในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต พบว่าประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.45 ไม่ได้ระบุถึงความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุน และช่วยเหลือ มีเพียงร้อยละ 38.55 โดยส่วนใหญ่มีความคาดหวังด้านเงินชดเชยหลังจากประสบอุทกภัย ควรให้การช่วยเหลือตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 24.90 และการขุดลอกลำคลองที่ตื้นเขินเพื่อให้สามารถไหลได้สะดวกเมื่อเกิดเหตุอุทกภัยต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 2.01

ข้อเสนอแนะ

ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในพื้นที่ตำบลเทพราช พบว่ามีระดับความพร้อมอยู่ในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 คะแนน นั่นคือ ประชาชนมีการเตรียมความพร้อมในการรับมืออุทกภัยอยู่เสมอ เพื่อที่จะบรรเทาความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัยให้น้อยลงกว่าในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการรับมืออุทกภัย ประกอบด้วย

1. อายุ จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุ 51–60 ปี มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยสูงกว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุ 30–40 ปี 41–50 ปี และต่ำกว่า 30 ปี ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่เข้ามาฝึกอบรม และให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัยแก่ประชาชนในพื้นที่ ควรจะมีกลยุทธ์ในการชักจูงประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 50 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยทำงานเป็นหลัก เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม เช่น การกำหนดเวลาการฝึกอบรมให้เหมาะสมตรงกับช่วงที่ประชาชนว่างเว้นจากการประกอบอาชีพ ได้แก่ ฤดูกาลที่ยางพารามีการผลัดใบ เป็นต้น

2. รายได้ต่อครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีรายได้ต่อปีสูงจะมีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยอยู่ในระดับสูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) ร่วมกับผู้นำในชุมชนควรมีการสร้างอาชีพเสริมในพื้นที่ เพื่อให้ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น ทำให้มีเงินทุนเหลือจากการใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพ เพื่อนำมาใช้เป็นทุนในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัยในอนาคต

3. การเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับภัยพิบัติอุทกภัย จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในระดับสูงจะมีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยอยู่ในระดับสูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ จะต้องสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เช่น การแจกเมล็ดพันธุ์พืช สมุด ปากกา ฯลฯ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรม

4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับอุทกภัย พบว่าประชากรตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับสูงมีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยสูงกว่า ประชากรที่มีการได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น

หน่วยงานที่จะเข้ามาให้การสนับสนุนจะต้องดำเนินการ โดยให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม เพราะประชาชนที่ประสบอุทกภัยสามารถสะท้อนปัญหาและความต้องการที่แท้จริงในการขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการแต่ละด้าน

5. ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้แก่ประชาชนที่ยังมีระดับความรู้ต่ำ ให้มีความรู้เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมของตัวประชาชนที่สูงขึ้น เช่น ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ ร่วมกับผู้นำชุมชน ควรมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับอุทกภัยและการเตรียมความพร้อมเบื้องต้นในการรับมืออุทกภัย แจกจ่ายประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2553. **แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557**. แหล่งที่มา: <http://www.disaster.go.th/dpm/index>, 21 มิถุนายน 2555.
- กรมแผนที่ทหาร. 2549. **แผนที่ชุด L7018 มาตรฐาน 1:50,000**. ศูนย์ข้อมูลแผนที่, กรุงเทพฯ.
- กรมอุตุนิยามวิทยา. 2550. **อุทกภัย (Flood)**. แหล่งที่มา: <http://www.tpa.or.th>, 21 มิถุนายน 2555.
- _____. 2554. **รายงานปริมาณน้ำฝนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชระหว่างวันที่ 23 มีนาคม – 1 เมษายน พ.ศ. 2554**. 4 หน้า.
- กอบกิจ ไกรนรา. 2549. **การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการสำรวจระยะทางไกล ในการกำหนดพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย บริเวณลุ่มน้ำเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กันยา สุวรรณแสง. 2540. **จิตวิทยาทั่วไป**. โรงพิมพ์ร่วมสาสน์, กรุงเทพฯ.
- ขนิษฐา สุตพันธ์. 2554. **อันตรายและผลเสียที่เกิดขึ้นจากอุทกภัย**. วารสารสำนักการระบายน้ำ 4 (11): 17-22.
- จุมพล สวัสดิยากร. 2535. **วิเคราะห์ลักษณะทางอุทกวิทยาและผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำตาปีพ.ศ. 2531**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ชาติ เบญจวงศ์. 2549. **การรับรู้ภัยจากดินถล่มและการเตรียมความพร้อมรับภัยจากดินถล่มของประชาชนในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ชัยยศ ตั้งจิตดำรงรัตน์. 2553. **ความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เดโช สวานานนท์. 2520. ปทานุกรมจิตวิทยา. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

เดือนใจ เศรษฐ์สักโก. 2524. แบบฝึกหัดความพร้อมทางการเรียน. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.

ทวิดา กมลเวช. 2554. คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น. สถาบันพระปกเกล้า, กรุงเทพฯ.

เทพพรณี เสตสุบรรณ. 2534. เอกสารประกอบการสอน มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

นงลักษณ์ ไหว้พรหม. 2547. เอกสารประกอบการสอนจิตวิทยาทั่วไป. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, สงขลา.

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และ อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. 2528. จิตวิทยาทั่วไป. โรงพิมพ์อักษรกิจ จำกัด, กรุงเทพฯ.

นิวัติ เรืองพานิช. 2547. หลักการจัดการลุ่มน้ำ. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. ทศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

ประหยัด ปานดี. 2533. อุทกภัยบริเวณภาคใต้ของไทย: ศึกษาวิเคราะห์เชิงระบบภูมินิเวศ. ใน รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปี 2533. สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มาชวีรี ฐานะตระกูล. 2550. พฤติกรรมการปรับตัวของประชาชนตำบลบ้านด่านขาม อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ภายหลังเหตุอุทกภัยปี 2550. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุตรดิตถ์.

มุกดา ศรียงค์. 2539. บุคลิกภาพที่สมบูรณ์. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

เมตตา ผิวขำ. 2549. การปรับตัวของผู้ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก กรณีศึกษาชุมชนบ้านหาด
สวนยา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2553. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542. แหล่งที่มา:www.
http://rirs3.royin.go.th/dictionary, 30 มิถุนายน 2555.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2524. หลักการวิจัยทางการศึกษา. โรงพิมพ์ทวีกิจการพิมพ์,
กรุงเทพฯ.

วรุฒิ ชีรณนธร. 2545. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ – สังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากร
ป่าไม้ หลังเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2531 ตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัด
นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรุตม์ นาที. 2546. อุทกภัยในเขตลุ่มแม่น้ำปราจีนตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.

วัชรีย์ ทรัพย์มี. 2533. ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา. โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, กรุงเทพฯ.

วัชรีย์ วีระพันธุ์. 2531. นำท่วมฉับพลันประจำปี 2531. กองอำนวยการนิคมวิทยาอุทก, กรุงเทพฯ.

ศรีสุพร ศรีสุภาพ. 2544. การบรรเทาอุทกภัยเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2543.
สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ, สงขลา.

ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2537. โครงการศึกษาเพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยต่อการเกิดอุทกภัยและภัยธรรมชาติ
ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. 2554. รายงาน
สรุปสถานการณ์อุทกภัย วาดภัย และดินโคลนถล่ม 23 มีนาคม – 2 เมษายน พ.ศ. 2554
จังหวัดนครศรีธรรมราช ฉบับที่ 47. 5 หน้า.

สถานีตรวจอากาศกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดนครศรีธรรมราช. 2554. ปริมาณน้ำฝนในพื้นที่จังหวัด
นครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ 23 มีนาคม – 1 เมษายน พ.ศ. 2554. แหล่งที่มา: [http://
www.thaiwater.net/current/floodsouth_mar54](http://www.thaiwater.net/current/floodsouth_mar54), 10 กรกฎาคม 2554.

สิทธิศักดิ์ เท่าธูรี. 2546. การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลัง เกิดภัยพิบัติ
จากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุบงกช จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานชลประทานที่ 16. 2554. ข้อมูลอุทกภัยในพื้นที่ภาคใต้. แหล่งที่มา: irrigation.rid.go.th/rid16,
10 มิถุนายน 2555.

สำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. 2555. คู่มือการอบรมฟื้นฟูความรู้ อสม. โครงการหลักสูตร
การจัดการสุขภาพในภาวะวิกฤต กรณีน้ำท่วม. แหล่งที่มา: [http:// www.cendru.net](http://www.cendru.net),
25 กันยายน 2555.

หน่วยวิจัยภัยพิบัติจากธรรมชาติ. 2555. คู่มือรับสถานการณ์น้ำท่วม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช. 2553. ข้อมูลทั่วไปของตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช. แหล่งที่มา: [http:// www.theppharat.go.th](http://www.theppharat.go.th), 15 มิถุนายน 2555.

อาทร เขียวปราณี. 2520. คู่มือการเรียนจิตวิทยาศึกษา. โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, กรุงเทพฯ.

อารี พันธุ์ณี. 2534. จิตวิทยาการเรียนการสอน. สำนักพิมพ์ต้นอ้อ จำกัด, กรุงเทพฯ.

Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. Harper International ed.,
Tokyo.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

--	--	--

หมายเลขแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช

อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดย

นายณัฐชนพัฒน์ นนทะแก้ว

นิติปริญาโท สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ภาคพิเศษ

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง

การสำรวจข้อมูลในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัยในตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการศึกษาในพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านเขาवनเฒ่า, หมู่ที่ 5 บ้านเขยนล่าง, หมู่ที่ 10 บ้านเขยนบน หมู่ที่ 13 บ้านคลองคุด และหมู่ที่ 15 บ้านสามเทพ ซึ่งได้รับผลกระทบจากอุทกภัยครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2554 และมีโอกาสเกิดอุทกภัยขึ้นได้อีกในอนาคต ซึ่งข้อมูลและความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดแผนและแนวทางในการรับมือป้องกันอุทกภัยให้มีประสิทธิภาพในระยะยาวต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้มี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 คำถามความรู้เกี่ยวกับการรับรู้ถึงสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ตอนที่ 3 ข้อมูลระดับความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

คำชี้แจง วิธีตอบแบบสอบถาม

1. ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในหน้าคำตอบที่ท่านต้องการในคำถามแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว ยกเว้นคำถามที่ระบุว่าตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือ
2. เติมคำตอบในช่องว่างที่เว้นไว้หลังคำถามแต่ละข้อ

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุปี (6 เดือนขึ้นไปให้นับเป็น 1 ปีเต็ม)

3. ระดับการศึกษา

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ปวช.	☐ ปวส.
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

สมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี..... คน

สมาชิกที่มีอายุระหว่าง 15 – 60 ปี..... คน

สมาชิกที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป.....คน

5. อาชีพหลัก

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัทเอกชน
☐ เจ้าของกิจการ	☐ เกษตรกร ระบุ.....
☐ รับจ้าง ระบุ.....	☐ นักเรียน/นักศึกษา
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

6. ท่านมีอาชีพหรือไม่ว่า

- ไม่มี
- มี โปรดระบุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ เจ้าของกิจการ	☐ พนักงานบริษัทเอกชน
☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ รับจ้าง ระบุ.....
☐ เกษตรกร ระบุ.....	☐ อื่นๆ ระบุ.....

7. รายได้ของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมาโดยยังไม่หักค่าใช้จ่ายบาท

8. การตั้งถิ่นฐาน

- เกิดที่นี่ อพยพมาจากที่อื่น (ระบุสถานที่).....
- ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านนี้.....ปี

9. ภาวะผู้นำ

ท่านเคยเป็นผู้นำชุมชน แกนนำ หรือตัวแทนในการประชุม รมรงค์ หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัยหรือไม่

- ไม่เคย
- เคย ระบุ บทบาทผู้นำที่ได้รับ.....
-

ท่านให้ความเชื่อถือกับผู้นำชุมชนกลุ่มใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)

- สจ.
- กำนัน
- ผู้ใหญ่บ้าน
- อบต.
- อื่นๆ ระบุ.....

10. ในอดีตที่ผ่านมาท่านเคยมีประสบการณ์ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในพื้นที่หรือไม่

ไม่เคย

เคย ประมาณ.....ครั้ง
ความเสียหายที่ได้รับ.....
.....

11. ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเตือนภัยอุทกภัยหรือไม่

ไม่เคย

เคย แหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสารเตือนภัย คือ.....(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เจ้าหน้าที่หน่วยงานป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด
(ปก.จังหวัด)

หน่วยงานเอกชน / มูลนิธิในพื้นที่

วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / อบต./อปพร.

เพื่อนบ้าน / ญาติพี่น้อง

อื่นๆ ระบุ
.....

12. ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติอุทกภัยต่อไปนี้หรือไม่

กิจกรรม	ไม่เคย	เคย
1. การประชุมหารือถึงแนวทางในการรับมืออุทกภัยร่วมกับหน่วยงาน ภาครัฐหรือภาคเอกชน		
2. การเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย รวมถึงแนวทางการ ปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุอุทกภัยขึ้น		
3. การซักซ้อมแผนในการรับมือ อพยพเมื่อเกิดอุทกภัยในพื้นที่ รวมถึง การอบรมวิธีการใช้อุปกรณ์กู้ภัยต่างๆ เช่น เสื้อชูชีพ การใช้เรือ ระดับ การเตือนภัย เป็นต้น		
4. เข้าอบรมเป็นอาสาสมัครอปพร.หมู่บ้าน		
5. การจัดเวรยามเฝ้าระวังภัยอุทกภัย ดินโคลนถล่ม เมื่อมีพายุหรือฝนตก ติดต่อกันหลายวัน		

13. ท่านเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานป้องกันภัยพิบัติ และหน่วยงานอื่นๆในการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย การเข้าช่วยเหลือช่วงที่เกิดอุทกภัย และการช่วยเหลือหลังจากเกิดอุทกภัยหรือไม่

การสนับสนุน	ไม่เคย	เคย	กรณีที่เคยระบุหน่วยงาน
1. การร่วมวางแผนกับชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต			
2. การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัย			
3. การติดตั้งระบบเตือนภัย เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน สัญญาณเตือนภัย รวมถึงอธิบายวิธีการใช้อุปกรณ์เตือนภัยแก่ชาวบ้านในพื้นที่			
4. การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือในการเตรียมรับมืออุทกภัย เช่น เรือ เสื้อชูชีพ ไฟฉาย วิทย์ เป็นต้น			
5. การขุดลอกคู คลอง ฝิ่งท่อระบายน้ำในพื้นที่ เพื่อให้น้ำไหลได้สะดวก			
6. การอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย			
7. การช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค			
8. การเข้ามาดูแลตรวจสุขภาพร่างกาย และจิตใจให้ชาวบ้านที่ประสบภัย			
9. การรายงานข่าวความคืบหน้าสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นให้ชาวบ้านทราบอย่างต่อเนื่อง			
10. การสร้างและซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน สะพาน รวมทั้งสถานที่สาธารณะที่ได้รับความเสียหาย			
11. เงินทุนช่วยเหลือหลังจากเกิดอุทกภัย			
12. การช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย			

ตอนที่ 2 คำถามความรู้เกี่ยวกับการรับรู้ถึงสาเหตุการเกิดอุทกภัยและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการรับรู้ถึงสาเหตุการเกิดอุทกภัย และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยให้ท่านเลือกตอบใช่ หรือไม่ใช่ ตามความคิดเห็น

1. การรับรู้ถึงสาเหตุการเกิดอุทกภัย

ข้อคำถามการรับรู้	ใช่	ไม่ใช่
1. อุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากการที่ระดับน้ำสูงกว่าปกติจนเกินขีดความสามารถของชุมชนจะรับได้ทำให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน	✓	
2. อุทกภัยมีสาเหตุจากธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเอง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้	✓	
3. ภัยพิบัติอุทกภัยจะเกิดเฉพาะช่วงฤดูฝนของทุกปีเท่านั้น		✓
4. มนุษย์ไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดภัยพิบัติอุทกภัย		✓
5. สาเหตุของการเกิดอุทกภัยในตำบลเทพราชในปี พ.ศ. 2554 เนื่องมาจากมีพายุฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน	✓	
6. น้ำป่าไหลหลากเกิดจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน จนทำให้พื้นดินและต้นไม้อุ้มน้ำไม่ไหว จึงไหลบ่าลงเบื้องล่างอย่างรวดเร็วสร้างความเสียหายแก่บ้านเรือน และพื้นที่การเกษตร	✓	
7. การตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าบนภูเขา เพื่อทำการเกษตร เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดดินโคลนถล่ม เมื่อมีฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน	✓	
8. อุทกภัยที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติมนุษย์สามารถที่จะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้		✓
9. การปลูกบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำและอยู่ในพื้นที่ลุ่ม จะทำให้มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากอุทกภัย	✓	
10. อุทกภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความรุนแรงขึ้นและเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา	✓	

2. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

คำถามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ใช่	ไม่ใช่
1. การอนุรักษ์ดินและน้ำ หมายถึง การใช้ประโยชน์ที่ดินและน้ำอย่างเหมาะสมให้คุ้มค่าที่สุด	√	
2. การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดการพังทลายของหน้าดินเมื่อเกิดอุทกภัยได้	√	
3. การไม่บุกกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร ถือเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ช่วยลดชะงักเก็บน้ำไว้ในดิน	√	
4. อุทกภัยที่เกิดขึ้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ		√
5. การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้ ถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม		√
6. การไม่บุกกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำการเกษตร ช่วยให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี	√	
7. การปลูกป่าไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ถูกต้อง		√
8. การปลูกหญ้าแฝกช่วยป้องกันการพังทลายของดินได้	√	
9. การสร้างฝายขนาดเล็ก ฝายแม้ว ในพื้นที่ต้นน้ำถือเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำอีกวิธีหนึ่ง	√	
10. การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ยางพารา ไม้ผล ในที่ลาดเชิงเขาสามารถจะช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดินได้ดีที่สุด เมื่อเกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน		√

ตอนที่ 3 ข้อมูลระดับความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \surd ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตนในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในอนาคต โดยให้ท่านเลือกตอบ 4 ตัวเลือก คือ

- 3 หมายถึง มีความพร้อมอยู่ในระดับสูง คือ มีการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมเป็นประจำตลอดทั้งปี
- 2 หมายถึง มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมเฉพาะในช่วงก่อนเข้าฤดูมรสุมของทุกปี
- 1 หมายถึง มีความพร้อมอยู่ในระดับต่ำ คือ มีการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมน้อยมาก หรือมีการปฏิบัติ ก็ต่อเมื่อได้รับข่าวเตือนภัยอุทกภัย
- 0 หมายถึง ไม่มีความพร้อม คือ ไม่มีการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมืออุทกภัย

1. ความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย (ก่อนเกิดอุทกภัย)	ระดับความพร้อม			
	3	2	1	0
1. ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการประชุมวางแผน เพื่อหาแนวทางในการรับมืออุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในพื้นที่				
2. ท่านเข้าร่วมกับชุมชนในการซักซ้อมแผนอพยพเมื่อเกิดอุทกภัย และทราบดีถึงเส้นทางในการอพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน				
3. ท่านมีการเรียนรู้ และทำความเข้าใจถึงวิธีการใช้อุปกรณ์เตือนภัยอุทกภัยที่ติดตั้งภายในชุมชน				
4. ท่านมีการติดตามข้อมูลข่าวสารพยากรณ์อากาศเป็นประจำ และให้ความสนใจเป็นพิเศษกับประกาศเตือนภัยอุทกภัย				
5. ชุมชนของท่านมีการขุดลอกลำห้วย ลำคลองในพื้นที่ส่วนที่แคบและตื้นเขิน เพื่อให้ น้ำไหลได้สะดวกเมื่อประสบกับอุทกภัย				

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย (ก่อนเกิดอุทกภัย)	ระดับความพร้อม			
	3	2	1	0
6. ชุมชนของท่านมีการจัดเวรยามเฝ้าระวังน้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม เมื่อมีฝนตกติดต่อกันหลายวัน หรือมีประกาศเตือนภัยอุทกภัยในพื้นที่				
7. ท่านซักซ้อมทำความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัวถึงแผนและเส้นทางในการอพยพเมื่อเกิดเหตุอุทกภัยเป็นอย่างดี				
8. ท่านมีการบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อติดต่อกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน และเก็บไว้ในที่ง่าย				
9. ท่านมีการเก็บสำรองอาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เครื่องมือสื่อสาร และเครื่องใช้ที่จำเป็น ในยามที่ประสบกับสถานการณ์อุทกภัยเป็นประจำ				
10. ท่านมีการกำหนดพื้นที่สำหรับเคลื่อนย้ายสิ่งของให้สูงกว่าระดับน้ำเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย				

2. ความพร้อมระหว่างเกิดอุทกภัย

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย (ก่อนเกิดอุทกภัย)	ระดับความพร้อม			
	3	2	1	0
1. ท่านมีการติดตามประกาศเตือนภัยจากสื่อต่างๆ อย่างใกล้ชิด เมื่อมีประกาศว่าชุมชนของท่านมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย				
2. ถ้ามีการประกาศเตือนภัยอุทกภัยให้อพยพออกนอกพื้นที่ ท่านสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยอพยพไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยที่กำหนดไว้ล่วงหน้า				
3. หากเกิดน้ำป่าไหลหลากในพื้นที่อย่างฉับพลัน ท่านสามารถอพยพไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยได้โดยด่วน				
4. ท่านมีความสามารถที่จะว่ายน้ำ และพายเรือได้เป็นอย่างดี เมื่อประสบกับอุทกภัยอย่างฉับพลัน				
5. ในการเดินทางสัญจรช่วงเกิดอุทกภัย ท่านมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการป้องกันโรคภัยต่างๆ ที่มากับน้ำ เช่น เสื่อกันฝน รองเท้าบูต ยารักษาโรค				

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย (ก่อนเกิดอุทกภัย)	ระดับความพร้อม			
	3	2	1	0
6. ช่วงที่ประสบอุทกภัยท่านจะให้ความเข้มงวดกับการสอดส่องดูแลบุตร หลาน ดักเตือนไม่ให้ไปเล่นน้ำในบริเวณที่อันตราย				
7. ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมเป็นหน่วยอาสาในการช่วยเหลือบรรเทาภัยระหว่างเกิดอุทกภัยในพื้นที่อย่างทันที				

3. ความพร้อมหลังเกิดอุทกภัยหรือช่วงฟื้นฟู

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย (หลังเกิดอุทกภัย)	ระดับความพร้อม			
	3	2	1	0
1. ท่านจะมีการติดตามข่าวรายงานสถานการณ์อุทกภัยว่าเข้าสู่สภาวะปกติแล้ว จึงค่อยเข้าไปสำรวจความเสียหายของที่พักอาศัย พื้นที่การเกษตร อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ				
2. ท่านจะตรวจเช็คสายไฟ ถึงแก๊สว่ามีกรั่วไหลหรือไม่ ก่อนจะเข้าไปสำรวจความเสียหายของบ้านหลังเกิดอุทกภัย				
3. ท่านจะทำการตรวจสอบความเสียหายของโครงสร้างทุกส่วนของบ้านว่าปลอดภัยก่อน จึงเข้าทำความสะอาด และซ่อมแซมบ้านส่วนที่เสียหาย				
4. ท่านและครอบครัวเข้ารับการตรวจสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจกับหน่วยแพทย์ที่มาให้บริการหลังอุทกภัย				
5. ท่านมีความพร้อมเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพภายหลังจากที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย				
6. ท่านพร้อมที่จะร่วมกับสมาชิกในชุมชนในการทำความสะอาดฟื้นฟูสถานที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน เช่น โรงเรียน วัด ฯลฯ				
7. ท่านถ่ายภาพความเสียหายของบ้านเรือน และพืชที่การเกษตร เพื่อเป็นหลักฐานในการขอรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล				
8. ท่านพร้อมและยินดีที่จะเข้าร่วมประชุมกับชุมชน เพื่อหาแนวทางในการรับมือกับอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต				

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

1. ท่านมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการรับมือ และแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีก
ในอนาคตอย่างไร

.....

.....

2. ท่านมีความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุน และการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และ
หน่วยงานอื่นๆ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย ความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย
และการเยียวยาความเสียหายหลังเกิดอุทกภัยอย่างไร

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ ข1 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เรื่องความพร้อมของประชาชนในการรับมืออุทกภัย

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	51.93	56.13	0.36	0.83
A2	51.90	54.58	0.40	0.83
A3	51.53	51.91	0.85	0.81
A4	51.67	55.68	0.46	0.83
A5	51.57	56.74	0.34	0.83
A6	51.67	52.16	0.60	0.82
A7	51.90	56.78	0.30	0.83
A8	51.43	55.77	0.40	0.83
A9	51.83	56.97	0.28	0.83
A10	51.53	58.88	0.18	0.84
A11	51.53	59.57	0.12	0.84
A12	51.33	53.95	0.52	0.82
A13	51.40	59.70	0.06	0.84
A14	51.87	55.36	0.42	0.83
A15	51.50	57.09	0.20	0.84
A16	51.30	64.22	- 0.04	0.86
A17	51.43	52.25	0.66	0.82
A18	51.37	57.27	0.30	0.83
A19	51.40	56.66	0.31	0.83
A20	51.47	57.77	0.21	0.83
A21	51.40	52.32	0.58	0.82
A22	51.80	51.32	0.72	0.82
A23	51.53	57.29	0.35	0.83
A24	51.73	57.24	0.37	0.83
A25	51.57	54.87	0.54	0.82

Reliability Coefficients

No. of Case = 30

No. of Item = 25

Alpha = 0.84

ตารางผนวกที่ ข2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	5.47	5.29	- 0.16	0.67
A2	5.37	4.52	0.35	0.58
A3	5.67	4.78	0.05	0.64
A4	5.70	4.29	0.29	0.61
A5	5.67	3.82	0.55	0.53
A6	5.57	4.74	0.09	0.63
A7	5.73	4.41	0.23	0.60
A8	5.70	3.73	0.59	0.57
A9	5.63	3.69	0.63	0.56
A10	5.60	4.25	0.33	0.60

Reliability Coefficients

No. of Case = 30

No. of Item = 10

Alpha = 0.61

ตารางผนวกที่ ข3 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	6.63	3.62	0.06	0.64
A2	6.63	3.55	0.16	0.63
A3	6.93	2.82	0.40	0.60
A4	6.70	3.40	0.20	0.63
A5	7.13	3.36	0.04	0.67
A6	6.93	3.03	0.26	0.62
A7	6.76	2.87	0.53	0.60
A8	6.70	3.25	0.32	0.61
A9	7.10	2.55	0.55	0.54
A10	6.90	2.71	0.50	0.57

Reliability Coefficients

No. of Case = 30

No. of Item = 10

Alpha = 0.63

ภาพผนวกที่ ค1 บ้านที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554

ภาพผนวกที่ ค2 ถนนคอนกรีตที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554

ภาพผนวกที่ ค3 ร่องรอยการเกิดดินโคลนถล่ม ช่วงที่เกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554

ภาพผนวกที่ ค4 สะพานชั่วคราวในหมู่ที่ 10 บ้านเขียนบน ตำบลเทพราช ที่ทางทหารช่างสร้างไว้ หลังจากที่สะพานเดิมได้รับความเสียหายอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นายณัฐชนพัฒน์ นนทะแก้ว
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต(ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยทักษิณ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่า และพืชป่าตามอนุสัญญา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

